

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogických a sociálních studií

JIŘÍ VYSLOUŽIL

VI. ročník – kombinované studium

Obor: pedagogika – státní správa

PODVODY PÁCHANÉ NA SENIORECH

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D

OLOMOUC 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně za pomoci vedoucí diplomové práce, s použitím citované literatury, ostatních informačních zdrojů a výsledků vlastního šetření, které jsou uvedeny v této práci.

V Olomouci dne .....

.....

Jiří Vysloužil

Poděkování:

Považuji za svou milou povinnost poděkovat paní doc. PaedDr. Marcele Musilové, Ph.D, za odborné a organizační vedení při zpracování této práce a rovněž jí patří mé poděkování za cenné a věcné připomínky a rady při zpracovávání této práce.

OBSAH

I. TEORETICKÁ ČÁST

Úvod	6
1. Vývojové etapy lidského jedince	8
2. Vymezení pojmu senior a stáří	10
3. Nepříznivé změny lidského organismu ve stáří	12
3.1 Psychické a kognitivní změny	12
3.2 Fyziologické změny	17
3.3 Onemocnění – demence	21
4. Podvodné trestné činy páchané na seniorech.....	23
4.1 Podvody	25
4.2 Krádeže	31
4.3 Srovnání podvodu a krádeže	35
5. Pachatel a jeho oběť	41
6. Vyšetřování podvodných trestných činů	44

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7. Metodologie – případová studie	49
8. Kazuistiky	53
8.1 Kazuistika č. 1	53
8.2 Kazuistika č. 2	64
8.3 Kazuistika č. 3	70
8.4 Kazuistika č. 4	74
8.5 Kazuistika č. 5	80
8.6 Kazuistika č. 6	84
8.7 Kazuistika č. 7	89
8.8 Shrnutí	99

Závěr	101
Použitá literatura a zdroje	103
Seznam příloh	105

I. TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD

Antický řecký dramatik Menandros z Athén pravil: „Stáří se nevysmívej - vždyť k němu směřuješ.“

Stáří je závěrečnou etapou lidské existence a týká se každého z nás. Ne všichni se však chovají ke starší generaci tak, jak by si přáli, aby se i ostatní chovali k nim. Neuvědomují si, že stáří se bude v budoucnosti týkat i jich samotných a i oni se mohou stát oběťmi nepatřičného jednání jiných osob. Ve stáří již člověk přestává být ekonomicky aktivní a po splnění daných podmínek se stává uživatelem důchodového zabezpečení. V naší společnosti tyto jedince, označujeme souhrnným pojmem senioři. V důchodovém věku by měli senioři sklízet zasloužené plody své dosavadní celoživotní práce, které jim umožní prožít kvalitní a šťastný zbytek jejich života.

Proces stárnutí lidského organismu v sobě nese dobře patrné fyziologické a psychologické změny, ke kterým například patří ztráta síly, životní energie, zhoršování zdraví, paměti a psychomotorických funkcí. Těchto nepříznivých změn organismu seniorů využívají pro své neoprávněné obohacení určitá individua, které neváhají často seniory připravit o celoživotní úspory, které si tak pracně našetřili.

V posledních letech byl zaznamenán vzrůstající výskyt podvodné trestné činnosti, jejímiž oběťmi se stávají právě naši senioři. **Cílem diplomové práce je seznámit policisty, různé organizace a osoby, které pracují se seniory, ale i samotné seniory, s problematikou této vzrůstající trestné činnosti, se kterou se setkávám v rámci mé profesní kariéry u Policie České republiky. Vzhledem k mé profesi se v diplomové práci zaměřím na popis nepříznivých změn lidského organismu seniora, které pachatelé zneužívají**

pro páchání této trestné činnosti. Cílové skupiny chci seznámit s nejčastějšími způsoby takto páchané trestné činnosti a s postupem její vyšetřování.

Práce je rozdělena do dvou částí a to na část teoretickou a na část praktickou. Součástí práce je i příloha, která je zaměřena na statistické přehledy takto páchané trestné činnosti, které vychází ze zdrojů Policie ČR.

V teoretické části diplomové práce se zaměřuji na vývoji lidského jedince po stránce tělesných a psychickým změn se zaměřením na nepříznivé změny organismu seniorů, které ve svůj prospěch využívají pachatelé této trestné činnosti. Dále se zde zabývám právní stránkou tohoto nezákonného jednání a postupy jeho vyšetřování.

V praktické části se formou případové studie zaměřím na popis a rozbor jednotlivých anonymizovaných případů podvodné trestné činnosti páchané na seniorech, se kterými jsem se setkal při jejích šetření v rámci mé profesní kariéry u Policie České republiky. Součástí této studie bude popis případů, charakteristika poškozených osob a známých pachatelů a popis provedeného šetření.

V závěru diplomové práce se zmíním o možnosti jejího dalšího využití, a to jak v oblasti preventivní – předcházení trestné činnosti, tak v oblasti policejní práce spočívající v odhalování a objasňování této trestné činnosti.

V příloze diplomové práce uvádím statistické přehledy páchání podvodné trestné činnosti na seniorech, na území blíže nespecifikovaného organizačního článku (územní odboru) Policie České republiky.

1. Vývojové etapy lidského jedince

Člověk, tak jako všechny živé organizmy, prochází různými stupni svého vývoje. Průběh lidského vývoje lze znázornit na plynule vzestupné a následně sestupné křivce, která je rozdělena na několik odlišných vývojových etap, počínaje početím a končící smrtí.

Se členěním lidského života na jednotlivé etapy se setkáváme již v dávné minulosti. V antice například známý učenec Hippokrates rozdělil lidský život do sedmi etap. Jak vyplývá z publikace Šimíčkové – Čížkové J. (2005), rovněž významný český myslitel J. A. Komenský ve svém díle Orbis Pictus lidský život rozdělil na sedm úseků, a to na období dítě, pacholety, mládence, jinocha, muže, starého muže a kmeta. Ze stejné publikace rovněž vyplývá, že A. Haller lidský život z hlediska anatomie rozdělil na první dětství, druhé dětství, jinošství, mužský věk a stáří. Poslední vývojovou etapu přitom vymezil hranicí 63 let. Z hlediska biopsychologického vývoje Příhoda V. (1974, s. 13) ve svém díle Ontogeneze lidské psychiky rozdělil vývoj jedince do následujících etap.

„ I. Rozvoj antenatální

a) zárodečná a embryonální od 0 od 3 lunárních měsíců

b) fetální od 4. do 7. měsíce,

c) prenatální v užším smyslu od 8. do 10. měsíce;

II. První dětství:

1. O období nemluvněte,

a) natální období od 0 do 10 dnů,

b) novorozenectví od 10 do 60 dnů,

c) kojenectví od 2 do 12 měsíců;

2. Věk batolete mladšího od 1 do 2 let a staršího od 2 do 3 let;

III. Druhé dětství:

1. předškolní do počátku trvalého chrupu od 3 do 6 let,

2. prepubescence od 6 do 11 let;

- IV. *Pubescence od 11 do 15 let;*
- V. *Období hebetické:*
  - 1. *postpubescence od 15 do 20 let*
  - 2. *mecitma od 20 do 30 let;*
- VI. *Životní stabilizace a vyvrcholení od 30 do 45 let;*
- VII. *Interevium (počínající involuce) od 45 do 60 let;*
- VIII. *Senium:*
  - 1. *genescence od 60 do 75 let,*
  - 2. *kmetství od 75 do 90 let,*
  - 3. *patriarchium - od 90 let.“*

Jednotlivé epochy lidské vývoje jsou charakterizovány biologickými a psychologickými změnami lidského organismu, ale i změnou sociálního chování.

2. Vymezení pojmu senior a stáří

Vymezení pojmu senior

Pojem senior pochází z latinského slova senis, což znamená starší. Jak uvádí Hartl P. (2009) v Psychologickém slovníku, tak tento pojem má v současné době několik významů. Lze jim tak označit starého člověka, osobu v letech nebo i od sebe odlišit dva a více jedinců. Může tak být označen otec, který se tak odlišuje od syna, nebo ve sportu odlišení dospělých od juniorů. Pro účely diplomové práce budu pojmem senior označovat osoby „v letech“.

Vymezení pojmu stáří

K pojmu stáří Hartl P. (2009) v Psychologickém slovníku uvádí, že se jedná o konečnou etapu geneticky vyměřeného trvání života a podle doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO) se má stáří dělit na tři etapy po 15 letech. Z hlediska lékařské vědy, ale i z pohledu demografického se považuje za počátek stáří obvykle hranice lidského věku 60 až 65 let. Jak vyplynulo výše, stáří dále rozdělujeme na další podskupiny, přičemž existuje několik různých členění. Podle Hartla P. (2009) uvádím dvě následující členění.

Členění dle WHO :

- 60 – 74 let – rané stáří
- 75 – 89 let – vlastní stáří
- 90 let a více – dlouhověkost

Členění užívané v anglosaských zemích

- 67 – 74 let – mladí stáří
- 75 – 84 let – staří
- nad 85 let – velmi staří

Jak bylo dříve uvedeno Příhoda V. (1974, s. 13) ve svém díle Ontogeneze lidské psychiky období stáří lidského jedince rozdělil na tři období a to:

- senescence – od 60 do 75 let,
- kmetství od 75 do 90 let,
- patriarchium od 90 let.

Stárnutí probíhá u každého lidského jedince jinak, je to dáno, jak jeho genetickou dispozicí, tak dosavadním způsobem jeho života. Normálním stavem ve stáří je i dobrá fyzická a psychická kondice a s tím související plnohodnotný, kvalitní a nezávislý život seniora. Na druhé straně je třeba připustit, že právě stáří je období, kdy se s narůstajícím věkem přicházejí některé nemoci, poruchy, či nepříznivé biologické změny lidského organismu, které pro svůj prospěch využívají různí delikventi.

V následujících kapitolách se zaměřím na nejčastěji se vyskytující nemoci, poruchy a biologické změny organismu, které jsou těmito delikventy nečastěji zneužívány pro páchaní jejich podvodné trestné činnosti.

3. Nepříznivé změny lidského organismu ve stáří

3.1 Psychické a kognitivní změny

Poruchy vědomí a pozornosti

Vědomí Hartl P. (2009) vymezil, jako obsah myslí, kterou si člověk dokáže vybavit. Dále jí charakterizoval jako subjektivní jevy, které zahrnují vnímání prostého podnětu až po složité poznávací procesy. Vědomí je funkce orgasmu, která vede ke vzniku ostatních psychických projevů. V důsledku různých degenerativních změn lidského organismu v průběhu stárnutí dochází k následným projevům poruchy vědomí a pozornosti.

Vágnerová M. (2008) dělí poruchy vědomí na poruchy kvantitativní a poruchy kvalitativní.

Kvantitativní poruchy se projevují celkovým poklesem bdělosti, která je úzce provázaná se schopností jedince přiměřeně reagovat na podněty. Jako příklad lze zde uvést sníženou bdělost, ospalost, omezenou pozornost a podobně.

Pro kvalitativní poruchy je charakteristické zachování bdělosti, ale ve spojení s poruchou některé psychické funkce, která se projevuje změnou, jako například zhoršení uvědomování si, zhoršeným uvažováním, narušeným vnímáním, porušenou a zmatečnou pamětí.

Pozornost lze stručně charakterizovat jako zaměřenost vědomí a je závislá na koordinovaném fungování více oblastí lidského mozku. Při poruše této funkce dochází ke ztrátě nebo k omezení přiměřené záměrné koncentrace na určitý podnět, či na určitou aktivitu, případně tato koncentrace netrvá dostatečně dlouhou dobu.

Vnímání a jeho poruchy

Prostřednictvím smyslových orgánů člověk ze svého okolí přímá podněty, které následně v příslušném mozgovém centru dále zpracovává. Člověk tak získává informace o svém okolí, rozlišuje známé nebo neznámé podněty či situace a na základě takto získaných informací se ve svém prostředí orientuje.

Poruchy vnímání

Vzhledem k tomu, že se na vnímání podílí všechny poznávací procesy, mohou být případné poruchy vnímání projevem postižení různých poznávacích funkcí. Poruchy vnímání mohou být zapříčiněny poškozením příslušných nervových spojení, nervových center nebo asociačních oblastí mozku. Poruchy vnímání mohou vyvolat zkreslený vjem, jako například iluzi. Tento zkreslený vjem je vyvolán skutečným podnětem, ale tento mu však plně neodpovídá. Poruchy vnímání mohou vést až k halucinacím, což jsou závažné poruchy vnímání, které zapříčiňují klamné vjemy vznikající nezávisle na vnějším podnětu. Poruchy vnímání dále mohou vést k poruše poznávání, která se u jedince vyskytla z důvodu organického poškození nervového centra vzniklého buď z důsledku úrazu, nebo mozkové příhody. Takto postižený jedinec není schopen rozpoznat nebo správně identifikovat podněty, ačkoliv má periferní funkce nepoškozeny. Člověk tak může vidět nějaký objekt, který v minulosti znal, ale momentálně ho nedokáže identifikovat, nedokáže poznat kdo, nebo co to je (Vágnerová, M., 2009).

Nepříznivými změnami smyslových orgánů seniora, podle Šimčíkové – Čížkové (2005), dochází ke snížení rychlosti přenosu informací. Dochází k poklesu citlivosti a ostrosti vnímání. Podněty, které vedou k přenosu informací tak musí být silnější, aby byly jedincem zaznamenány. Rozlišovací schopnost vnímání není dostatečná. Senior tak dostává nekvalitní, případně méně informací, které jsou potřebné ke kvalitnímu vnímání.

Myšlení a jeho poruchy

Myšlení je poznávací proces probíhající mezi člověkem a okolím, při kterém jedinec používá myšlenkové pochody, jako je analýza, syntéza, odvození myšlenkových operací.

Pomocí procesu myšlení člověk zpracovává informace, které následně vyhodnocuje, myšlení lze definovat jako komplexní poznávací schopnost, která slouží ke zpracování, výkladu a třídění získaných informací, k volbě postupů řešení problémů spojeného s plánováním činnosti. Myšlení je produktem činnosti mozku a zahrnuje jeho mnohé, především asociační oblasti.

Vágnerová M. (2008) v díle Psychologie pro pomáhající profese poruchy myšlení rozčleňuje na kvalitativní a kvantitativní. Kvalitativní poruchy myšlení se vyznačují změnou tempa myšlení. Proces myšlení se může celkově zpomalovat, ale také značně zrychlovat. Při zpomalení tempa myšlení si jedinec pomalu vybavuje, obtížně se soustřeďuje a velmi snadno se unaví. Při zrychleném myšlení se asociační procesy tak urychlí, že rychlost řeči nemusí myšlenkovým pochodům stačit a myšlení se navenek u člověka projevuje jako porušené. Ke kvalitativním poruchám myšlení lze zařadit poruchy zaměřenosti, zblázněného myšlení, ulpívavé myšlení a podobně. Kvalitativní poruchy myšlení jsou charakteristické narušením jeho obsahu, správnosti a přiměřenosti. Lze sem přiřadit bludné uvažování, nutkavé myšlení, narušené souvislosti a ztrátu logického sledu jednotlivých myšlenek.

Z díla Čírtkové, L. (2006) vyplývá, že rovněž zdravý člověk s nepoškozeným myšlením ne vždy ve svých myšlenkových pochodech dochází ke správnému úsudku a toto pachatelé zneužívají pro svůj prospěch. V tomto směru k nejvíce se vyskytujícím jednáním pachatelů, které u poškozeného navozují chybné myšlenkové úsudku, patří:

- používání nesprávných nebo nedostačujících výchozích informací,
- přílišné ovlivňování citové složky a potřeb osob do procesu myšlení,
- konformní jednání.

Paměť a poruchy paměti

Paměť je mentální funkce jedince přijímat, uchovávat a vybavovat si minulé zkušenosti, která utváří systémy jejich ukládání a způsoby jejich vybavování.

Paměť dělíme podle různých kritérií. Podle jednoho dělení rozeznáváme paměť úmyslnou a neúmyslnou nebo podle dalšího členění paměť pohybovou, emocionální, názorovou, či slově logickou. Dále rozeznáváme paměť senzomotorickou, která uchovává přímý obraz smyslových podnětů, krátkodobou, což je uchování omezeného množství informací po krátkou dobu, řádově po dobu několika sekund a paměť dlouhodobou. Dlouhodobá paměť je hypoteticky neomezená, je lokalizována mimo vědomí a slouží k uchování velkého množství informací. Zpevnění paměťových stop trvá přibližně 30 minut. Hartl P. (2009) uvádí, že sídlem dlouhodobé paměti jsou vnitřní části spánkových laloků. V těchto částech mozku dochází k synaptickým spojům, které odpovídají získaným informacím. Tyto spojení se však časem rozpadnou, ale zůstane zachováno schéma propojení, které je použito při novém vybavení informace. Tato informace však nemusí odpovídat původní informaci, ale může být pozměněna například podle zážitků, různých asociací, ale i podle dispozic dané osoby.

Police při vyšetřování trestné činnosti využívá kriminalistických stop. Hlaváček J. (2006) uvádí, že kriminalistická stopa je změna, která se utvoří v matičním prostředí, což je stopa materiální, ale i ve vědomí člověka, která se nazývá stopou paměťovou. Jelikož se materiální stopy při vyšetřování podvodné trestné činnosti vyskytují jen sporadicky, tak zásadní pro objasňování této trestné činnosti jsou stopy paměťové. U seniorů však z důvodu fyziologických změn i z důvodu nemocí dochází ke znehodnocení těchto paměťových stop, případně k jejímu zkreslení. Tyto nepříznivé změny paměti seniorů pachatelé využívají pro vyvinění se ze svého protiprávního jednání.

Poruchy paměti jsou velmi rozmanité v závislosti na tom, kterou složku paměti postihují. Poruchy paměti lze dle Vágnerové M. (2008) rozdělit podle stupně a kvality postižení. Rozeznáváme tak hypomnézii, což je snížení paměťové výkonnosti. Jednotlivé funkce paměti však nemusí být postiženy ve stejné míře. Nejčastěji bývá postiženo uchovávání a vybavování informací a s tím je spojeno vytváření smyšlenek, což je tvorba smyšlených – chybných údajů, které vyplňují mezeru v paměti. Postižený si neuvědomuje, že tyto smyšlené údaje jsou nepravdivé.

Vágnerové M. (2008) uvádí, že k nejčastějším poruchám myšlení patří amnézie, psychogenní amnézie a hypermnézie.

Amnézie označuje ztrátu paměti po čas určitého časového období, přičemž může jít o úplnou nebo dočasnou ztrátu vybavení si předchozích prožitků. K amnézii dochází z důvodu narušení funkce určitých mozkových center. Amnézie může být spojena s poruchami vědomí způsobené v důsledku úrazu, či intoxikace návykovou látkou. Porucha paměti se však může objevit i u oběti trestného činu.

Psychogenní amnézie se objevuje v souvislosti s narušením vědomí u poruch disociálního charakteru, kdy u postižených dochází ke zkreslování reality.

Hypermnézie je zvýšená schopnost si uchovávat určitou informaci, která se může projevovat neschopností zapomínat. Jedná se přitom o emočně významný převážně traumatizující zážitek. Podle Čírtkové, L. (2006) se hypermnézie často objevují u obětí trestného činu a projevují se ve formě neovládaných vzpomínek.

3.2 Fyziologické změny lidského organismu

Typické pro stárnutí lidského jedince, které je zároveň nejmarkantnější, jsou změny tělesných proporcí, jako například pokles váhy člověka, ale i jeho výšky. Dochází k úbytku svalové hmoty a tím i k zpomalení hybnosti těla. Rovněž dochází i ke stárnutí orgánů člověka, což má za následek zhoršení jejich funkcí.

Zrakové postižení

Jedinec se zrakovým postižením nemůže snadno a přesně vnímat realitu okolního světa. Porucha zrakových funkcí je různě závažná a kvalitativně odlišná. U lidského jedince vzniká v různém období jeho života. Jak uvádí Vágnerová M. (2008) v populaci české společnosti je kolem 1% zrakově postižených osob. V období stáří se však četnost výskytu této poruchy zvětšuje. Některou formou zrakového postižení u nás trpí 4,4 % osob na 60 let.

Zrakové postižení lidí zapříčiňují různé faktory. Mezi nejčastější příčiny patří postižení optického aparátu oka, postižení dalších částí oka, postižení sítnice a zrakového nervu a kortikální postižení zrakových funkcí. Tyto příčiny vedou ke zhoršení nebo ztrátě některých schopností vizuálního vnímání, k nimž patří snížení zrakové ostrosti, zúžení zrakového pole a barvocitu, či preference různého stupně osvětlení (Příhoda, V., 1974).

Při postižení zrakové ostrosti, jak popisuje Vágnerová M. (2008), dochází k procesu diferenciaci na dálku nebo nablízko, přičemž tyto dvě funkce nemusí být narušeny stejnou měrou. Lidský jedinec, který špatně vidí na dálku, se špatně orientuje v prostoru a v jemu méně známém prostředí. Vidění na blízko je potřebné k sebeobsluze člověka a pro jeho běžnou činnost. Lidé trpící krátkozrakostí mají problémy s psaním, se čtením, ale i s ostatní běžnou denní činností.

Zrakové postižení se může projevovat za různých světelných podmínek. Obecně je rozšířený názor, že špatně vidící člověk potřebuje silnější osvětlení. Tento názor však není správný. Podle příčiny zrakového postižení může postižený jedinec trpět světloplachostí. Takto postiženým lidem vadí běžná intenzita denního světla a lépe vidí za mírného šera.

Při poruše vnímání zorného pole může mít člověk problémy při vnímání okrajové části nebo centrální části zorného pole. V prvním případě člověk vidí pouze centrální část zorného pole, která může být i značně zúžená. Jedná se tak o takzvané tunelové vidění. Takto postižený člověk má problémy s orientací v méně známém prostředí.

Porucha barvocitu vede k porušení vnímání jednotlivých barev, přičemž však toto postižení nevede v běžném životě k většímu praktickému omezení.

Podle závažnosti zrakového postižení Vágnerové M. (2008) rozeznává tři stupně postižení a to:

- a) slabozrakost – omezení zrakových funkcí na úroveň 15 – 5% běžné kapacity,
- b) praktická nevidomost – schopnost zbytkového vnímání do 4% běžné kapacity,
- c) nevidomost – může být zachována schopnost vnímání světla nebo tmy a směru odkud světlo přichází.

Sluchové postižení

Sluchově postižený jedinec je převážně hendikepován v oblasti vnímání řeči, ale schází mu i zvuková orientace v prostředí. V České republice je přibližně 500.000 nedoslýchavých a neslyšících občanů, což je zhruba 5% obyvatelstva (Vágnerová, M., 2008). U seniorů ve věku nad 75 let trpí vadou sluchu – nedoslýchavostí již 30% seniorů (Pacovský, V., 1981).

Typy vad sluchu

V oblasti sluchového vnímání rozlišujeme postižení několika sluchových funkcí, jako například neschopnost vnímat a diferencovat zvuky určité hlasitosti, neschopnost rozlišovat různé tóny, melodie, nebo porozumět obsahu, či významu určitého kontextu zvuků.

Postižení sluchu zapříčiňují různé vady sluchového aparátu. K nejčastějším, dle Vágnerové M. (2008), patří:

- Postižení vnějšího a středního ucha

Jedná se o poruchy mechanické části sluchové dráhy, která způsobuje narušení přívodu zvuku do hlemýždě středního ucha. Tato porucha však není příliš závažná. Dochází zde pouze k zeslabení sluchového vjemu, přičemž nedochází k jeho zkreslení. Tuto vadu lze snadno eliminovat používáním vhodných pomůcek, jako například naslouchátka.

- Postižení citlivých buněk vnitřního ucha

Jedná se o postižení takzvaného sluchového nervu. Při tomto postižení jedinec trpí ztrátou nebo sníženou schopností vnímat určité zvuky či tóny. V tomto případě dochází ke zkreslení sluchových vjemů. Postižený člověk ztrácí schopnost, nebo obtížně vnímá kontext řeči, protože v ní nenachází určité hlásky a z jeho pohledu je jemu předávaná informace neúplná nebo zmatečná. V tomto případě postižení je ztráta sluchu konečná a nedá se jiným způsobem eliminovat. Zesílení hlasu nepomáhá, jelikož dochází k omezení kvality vnímání zvuků.

- Poškození oblasti CNS

Při poškození oblasti centrálního nervového systému, který se podílí na zpracování zvukových podnětů, se toto poškození projevuje obtížemi v poznávání jednotlivých zvuků a přiřazování jeho významů. Takto postižený

jedinec sice jednotlivé zvuky slyší správně, ale k těmto zvukům nedokáže asociovat správný význam.

Stupně sluchového postižení

Podle míry sluchového postižení Vágnerová M. (2008) rozeznává:

- a) Hluchotu – což je úplný zánik funkce sluchového orgánu (ztráta sluchu větší než 110 dB), postižený není schopen vnímat mluvenou řeč.
- b) Zbytky sluchu – sluchová ztráta činí více než 91 dB. Postižení slyší určité zvuky, ale nedokážou je identifikovat. Rovněž takto postižení lidé nejsou schopni vnímat mluvenou řeč.
- c) Těžká nedoslýchavost – ztráta sluchu dosahuje 71 až 90 dB. Postižení pomocí pomůcek jsou schopni vnímat lidskou řeč.
- d) Nedoslýchavost – porucha sluchu, která zapříčiňuje obtížné vnímání mluveného slova poškozeným. Vnímání je sice obtížné, ale ne nemožné. Postižený se může dorozumět i bez pomůcek.

3.3 Onemocnění

Z onemocnění, které se nejčastěji vyskytuje u seniorů a které nejčastěji využívají různí podvodníci a zloději k páčání své nezákonné činnosti patří demence. Z tohoto důvodu se dále budu zabývat jen tímto onemocněním.

Demence

Součástí normálního stáří však demence není. Jedná se o důsledek onemocnění, které poškozuje mozkovou tkáň. Demence je nemoc, jejímž nejzávažnějším a nejvýznamnějším projevem je úbytek kognitivních funkcí a to převážně inteligence, paměti, myšlení, schopností chápání, učení, úsudku i jiných. Obecně lze demenci charakterizovat jako zhloupenutí. Demence převážně postihuje starší populaci a její výskyt se úměrně zvyšuje se vzrůstajícím věkem. Demence postihuje cca 1 % lidí ve věku 65 - 69 let, ale u osob starších 85 let se již tato nemoc vyskytuje u 24 % (Anders, M., 2007).

Z publikace Andrése M. (2007) vyplývá, že demence vzniká na základě organického poškození centrální nervové soustavy a může být vyvolána různými faktory, které se mohou vzájemně ovlivňovat. Primární příčinou vzniku demence jsou genetické dispozice, které vedou k funkční a morfologické změně mozku. Ke vzniku demence může vést i vnější fyzikálněchemické a biologické faktory, jako jsou úrazy a otravy. Vznik demence můžou zapříčinit i nemoci. Demence je úzce spojena s Alzheimerovou nemocí, a to až v šesti případech z 10. K demenci však můžou vést i další onemocnění jako například Parkinsonova choroba, vysoký krevní tlak, či vysoký cholesterol. Rovněž sociální faktory mohou ovlivnit vznik a vývoj demence. Mezi tyto sociální faktory lze zařadit nevhodný životní styl převážně spojený s nadměrným užíváním alkoholických nápojů a dalších návykových psychotropních látek.

Dalším rizikovým faktorem je tendence k rizikovému způsobu života spojeného s možností vzniku úrazu.

Podle Vágnerové M. (2008) mezi projevy demence, které usnadňují pachatelům páchaní trestné činnosti na seniorech, jsou poruchy kognitivních funkcí. Při demenci nejdříve dochází k poškození krátkodobé a následně dlouhodobé paměti. To se projevuje neschopností učit se něčemu novému, reagovat na nové situace, řešit vzniklé problémy. Postižený si špatně vybavuje starší vědomosti. Tyto vědomosti jsou zkreslené a nepřesné. Demence se dále projevuje narušením pozornosti. Nemocný se nedokáže soustředit, nebo udržet pozornost na potřebné úrovni. S demencí rovněž přichází k úpadku myšlení. Myšlení se stává nevýbavným, ztrácí svoji flexibilitu, stává se ubíhavým a obsahově zúženým. Nemocní nejsou schopni plánování, organizování, rozhodování. Nejsou schopni porozumět různé alternativě a mají potíže s porozuměním souvislostí a vztahů. V důsledku poruchy kognitivních schopností nastává u postižených k narušení orientace v čase, prostoru v poznávání osob. V těžších případech dochází i k poruše rozumět mluvenému slovu, ale i schopnosti vyjádřit své sdělení.

4. Podvodné trestné činy páchané na seniorech

Senioři se stávají oběťmi rozličných majetkových trestných činů. V poslední době je však zaznamenáno zvýšení počtu podvodné trestné činnosti – viz přehledy páchaní této trestné činnosti v příloze diplomové práce. Jelikož jsem svoji práci zaměřil na trestné činy, při jejich páchaní pachatel užívá lsti, tak se v následujících kapitolách budu věnovat takto nejčastěji páchaným majetkovým trestným činům, jejichž oběťmi jsou senioři, a to trestnému činu podvodu a trestnému činu krádeže.

Definice trestného činu

V trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) je trestný čin kodifikován v § 13 a je zde vymezen jako *„Protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon vysloveně, že postačí zavinění z nedbalostí“*.

Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Z výše uvedené definice vyplývá, že nový trestní zákon, dle závažnosti, rozeznává dvě kategorie trestných deliktů, a to přečiny a zločiny. Pro jejich rozdělení se užívá forma zavinění a délka trestní sazby, která pachateli za spáchání trestného činu hrozí. Přečiny jsou tak nedbalostní trestné činy a trestné činy, za jejíž spáchání zákon stanoví horní hranici odnětí svobody

v délce 5 let. Zločiny jsou tak úmyslně spáchané trestné činy, za jejíž spáchání pachateli hrozí trest, jehož horní hranice přesahuje hranici pěti let.

4.1 Podvod

Podvod je trestný čin, který lze zařadit do kategorie majetkových trestných činů a to buď obecné, nebo hospodářské povahy. Podvody mohou mít povahu přečinů nebo zločinů. V případě páchání této trestné činnosti, jejímiž oběťmi jsou senioři, můžeme tyto trestné činy označit jako přečiny obecné povahy. Do 31.12.2009 vycházela skutková podstata této trestné činnosti se zákona č. 140/1961 Sb. z trestního zákona. Od 1.1.2010 je toto nezákonné jednání nově upraveno v § 209 zákona č. 40/2009 Sb. v trestním zákoníku. V diplomové práci se budu následně zabývat novou právní úpravou.

Podle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku je skutková podstata trestného činu podvodu (§ 209) definována následovně:

„(1) Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného,

c) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312)

(6) Příprava je trestná“.

Vymezení znaků trestného činu podvodu

Z výše uvedené definice vyplývá, že ke spáchání uvedeného činu pachatel musí naplnit všechny znaky tohoto trestného činu. V Trestních kodexech Novotný F. (2002) uvádí, že uvést někoho v omyl znamená jednání pachatele, při kterém pachatel předstírá okolnosti, které se neshodují se skutečným stavem věci. Pachatel, tak u poškozeného vyvolá falešnou představu o okolnostech, za kterých se poškozený rozhoduje.

Využití omylu, je situace, kdy pachatel u poškozeného omyl nevyvolal, ale u poškozeného rozpoznal, že ten jedná v omylu a tohoto jeho omylu v příčinné souvislosti využil k získání majetkového prospěchu.

Pojem zamlčí podstatné skutečnosti, znamená, že pachatel při jednání s poškozeným mu záměrně nesdělil všechny důležité informace, na základě kterých se poškozený rozhoduje a které v důsledku nakonec vedou k obohacení pachatele nebo jiné osoby na úkor majetku poškozeného.

Pojem škoda

Hranice škody, která byla způsobena trestným činem, je upravena v § 138 trestního zákoníku, přičemž pro účely trestního řízení znamená škoda nikoliv nepatrná částku nejméně 5000,- Kč, škoda nikoliv malá činí hodnotu dosahující částky nejméně 25000,- Kč, větší škodou se rozumí škoda nejméně 50.000,-

Kč, značnou škodou je škoda nejméně 500.000,- Kč a škoda velkého rozsahu činí 5.000.000,- Kč a více.

V novém trestním zákoníku došlo ke zpřísnění postihu pachatelů uvedené trestné činnosti. Nově zde byla zavedena recidiva, které je uvedena ve druhém odstavci § 209. Z uvedeného vyplývá, že pokud již byl pachatel v uplynulých třech letech odsouzen nebo potrestán za podvodné jednání uvedeného v prvním odstavci, dopouští se trestného činu, i když výše jim způsobené škody nepřesáhne hranici 5000,- Kč. Nejde však o recidivu, pokud byl pachatel v posledních třech odsouzen za přečin podvodu pouze dle druhého odstavce.

Způsoby podvodného jednání

Pachatelé jsou při páčání této podvodné trestné činnosti značně vynalézaví a pro svůj nezákonný prospěch dokážou využít politickou, hospodářskou a sociální situaci osoby. U postižených osob tak vytvářejí představy o určitých okolnostech. Jak uvádí Straus J. (2008) pachatelé nejčastěji k páčání podvodů nejvíce využívají následujících způsobů podvodného jednání.

- uvedení omylu, či využití omylu ve vztahu k osobě,
- uvedení v omyl či využití omylu k věcem,
- uvedení v omyl nebo využití omylu ve vztahu k činnosti nebo události,
- uvedení v omyl, využití omylu ve vztahu k příslibům,
- kombinace výše uvedených způsobů,
- zamlčení podstatných skutečností.

Pachatelé při páčání této trestné činnosti používají i další podvodné způsoby, jejímiž oběťmi se však senioři stávají jen sporadicky, a proto se těmito podvodnými způsoby v diplomové práci nebudu zabývat. Jako typický příklad zde můžu uvést trikové podvody, z nichž nejznámější jsou „skořápky“.

Uvedení v omyl, využití omylu v osobě – viz kazuistika č. 2

Při tomto způsobu podvodného jednání podvodník u seniorů vyvolá dojem, že ten jedná se známou osobou, nejčastěji rodinným příslušníkem, nebo jiným rodinným nebo osobním známým. Jejich jménem seniory – poškozené požádá o finanční půjčku na nákup nějaké věci nebo finanční pomoc v nouzi. Pachatelé se však také vydávají za zástupce různých organizací. Nejčastěji vystupují za zaměstnance energetických, plynárenských, vodárenských a jiných organizací, kteří přišli do bydliště seniora provést kontrolu či revizi různých zařízení. Od seniorů následně vylákají finanční prostředky a to pod různými záminkami, jako například poplatek za provedení kontroly, výměny vadné součástky nebo odstranění smyšlené závady (Straus, J., 2008).

Uvedení v omyl či využití omylu k věcem – viz kazuistika č. 3

Tento způsob páchané trestné činnosti zásadně probíhají jako obchodní transakce. Pachatel se snaží poškozenému prodat určitou věc, přičemž transakce v tomto případě může, ale i nemusí uskutečnit. Od poškozeného se snaží vylákat zálohu na slibovanou věc a transakci nikdy nedokončí, případně transakci dokončí, ale pachatel neměl právo s předmětem prodeje obchodovat.

Dalším způsobem je, že pachatel uvede k předmětu prodeje nepravdivé informace k jeho existenci, jeho množství, kvalitě, funkčnosti, či ceně. Zatímco první způsob pachatelé vůči seniorům využívají jen výjimečně, tak druhý způsob uvedení v omyl vůči nim využívají ve větší míře. V praxi to vypadá tak, že pachatel se snaží seniorovi prodat nějaké zboží, přičemž se u své oběti snaží vyvolat dojem, že prodávaná věc je pro něho prospěšná a dále se poškozeného snaží přesvědčit, že koupě uvedeného zboží je finančně výhodná. Seniorovi tak tvrdí, že zboží se běžně prodává za vyšší cenu, než za kterou mu ho prodává on. Ve skutečnosti toto prodávané zboží nemá účinnost či funkci,

kteřou pachatel při prodeji deklaruje, případně jeho cena na běžném trhu je nepoměrně nižší nebo pachatel seniorovi sděloval (Straus,J.,2008).

Dalším způsob tohoto podvodného způsobu spočívá v tom, že senior vlastní určitou hodnotnou věc, případně nějaký druh hodnotné ceniny. Pachatel skutečnou hodnotu věci zná a tuto věc se snaží od seniora získat za zlomek její skutečné ceny. U seniora se tak snaží vzbudit dojem, že věc od něho zakoupí za výhodnou cenu. Záměrně mu uvádí, že prodávaný předmět má nižší hodnotu, než za kterou ho kupuje. Senior tak tento předmět prodává v domněnii, že učinil dobrý obchod, ačkoliv ve skutečnosti se stal obětí podvodníka.

Uvedení v omyl nebo využití omylu ve vztahu k činnosti nebo události – viz kaz. č.4

U uvedeného podvodného způsobu se pachatel snaží u své oběti vyvolat nepravdivou představu o vzniku nějaké situace nebo události, kterou potřebuje neodkladně řešit. Nejčastěji se lze setkat s tvrzením podvodníka, že se stal obětí dopravní nehody, že potřebuje zaplatit za opravu vozidla, za lékařské ošetření a podobně. Pachatel se snaží od seniora vylákat finanční půjčku, která má údajně pachateli sloužit na odstranění škodlivého následku. Pachatel však nemá v úmyslu poškozenému půjčku vrátit. V mnoha případech, z důvodu podpory své legendy, dává seniorovi do zástavy nějakou věc, o které tvrdí, že je hodnotná, ale která ve skutečnosti tuto hodnotu nemá. Tuto věc pak poškozenému ponechá a finanční půjčku mu už nikdy nevrátí. Pachatelé k zástavě nejčastěji používají napodobeniny šperků, nehodnotnou elektroniku, jako například staré notebooky, ale rovněž i používají zahraniční měnu v nepřiměřené nominální hodnotě.

Uvedení v omyl, využití omylu ve vztahu k příslibům – viz kazuistika č. 1

Tato kategorie podvodného jednání je velice pestrá. Pachatel se snaží u podvedené osoby vzbudit dojem výhodnosti jeho jednání. Pod příslibem získání

následného finančního přínosu nebo obstarání určité služby si od poškozeného vyžádá finanční zálohu údajně určenou k zabezpečení slíbené služby nebo obstarání věci, přičemž pachatel však nemá v úmyslu slíbené nikdy splnit, případně ani nemá možnosti svému slibu dostat. Po obdržení finanční hotovosti a nesplnění slibu se snaží poškozenému všelijak vymlouvat, proč svůj slib nedodržel. Po čase s ním přeruší všechny kontakty a snaží se mu vyhýbat.

Zamlčení podstatných skutečností

Při páchání uvedeného podvodného jednání pachatel poškozenému zamlčuje podstatnou skutečnost či okolnost, která je důležitá pro jeho rozhodnutí.

Kombinace výše uvedených způsobů

Z důvodu, aby pachatelé vzbudili u své oběti důvěru, tak k páchání své trestné činnosti používají různou kombinaci dvou i více shora uvedených podvodných způsobů a uvádí tak poškozeného v omyl v celé řadě skutečností.

4.2 Krádež

Dalším druhem majetkové trestné činnosti, jejímiž oběťmi se ve větší míře stávají senioři, u kterých pachatelé používají podvodné praktiky, jsou krádeže finanční hotovosti v bytech seniorů. Toto jednání lze právně kvalifikovat jako trestné činy krádeže, ale pachatelé při jejich páchání používají podvodné praktiky. Četnost výskytu těchto protiprávních jednání na seniorech je stejně vysoká, ne-li větší než u samotných podvodů. Z uvedeného důvodu jsem se rozhodl věnovat i této trestné činnosti.

Skutková podstata trestného činu krádeže je aktuálně upravena ve znění § 205 z.č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku a je definována následovně:

„(1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a byl za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelné pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(6) Příprava je trestná.

Vymezení některých pojmů tr. činu krádeže, které zpracoval Novotný F. (2002) v Trestních kodexech:

- **Věc** – za věci jsou považovány různé předměty, které jsou člověkem ovládány a jsou pro lidského jedince nějakým způsobem užitečné.
- **Cizí věc** – za cizí věc se považují takové předměty, které zcela nepatří pachateli nebo i jen zčásti nebyly ve spoluvlastnictví pachatele
- **Přisvojení** – tento pojem znamená, že pachatel prakticky získá jako by postavení vlastníka (s věcí může jakýmkoliv způsobem nakládat), ale nenabil k věci vlastnické právo.
- **Zmocní** – pachatel odejme věc z faktické moci osoby, která v tu danou dobu nad ní tuto moc má – nezáleží přitom, zda je tato věc ve vlastnickém postavení této osoby, nebo tato osoba pouze danou věc drží.
- **Škoda** – hodnota věci, které se pachatel v době krádeže zmocní, musí být hodnoty nikoliv neparné, to znamená, že její hodnota musí být 5000,- Kč a výše (kromě věci, které se pachatel zmocní a naplní tak ustanovení odstavce – recidiva). Výše škody má následně vliv na kvalifikovanou podstatu trestného činu krádeže dle následujících odstavů.

Členění škody dle trestního zákoníků

- Škoda nikoliv nepatrná – od 5.000,- Kč do 25.000,- Kč
  - Škoda nikoliv malá – od 25.000,- Kč do 50.000,- Kč
  - Větší škoda od 50.000,- Kč do 500.000,- Kč
  - Značná škoda od 500.000,- Kč do 5.000.000,- Kč
  - Škoda velkého rozsahu – 5.000.000,- Kč a více
- **Vloupání** – znamená, že pachatel po překonání jistící překážky (například zámku), kterou překonal násilím nebo lstí, vnikl do uzavřeného prostoru (například domu, místnosti, nebo i skříně) z které odcizil, nebo měl úmysl odcizit nějakou věc.
- **Recidiva** – (viz odstavec 2) znamená, že pokud již byl pachatel v uplynulých třech letech odsouzen nebo potrestán za jednání uvedené v prvním odstavci, dopouští se trestného činu, i když výše jím způsobené škody nepřesáhne hranici 5000,- Kč.
- **Organizovaná skupina** – rozumí se tím sdružení několika osob, ve kterém je prováděná určitá dělba úloh mezi jednotlivé členy skupiny. Činnost skupiny se proto vyznačuje plánovitostí a organizovaností.

Nejčastější druhy krádeží vůči seniorům za využití podvodného jednání

Při páchání uvedených krádeží se pachatel se seniory zkontaktuje za pomoci různých legend. Nejčastěji přitom vystupuje jako podomní prodejci zboží nebo jako zástupci různých organizací. Pachatelé uvedenou trestnou činnost páchají samostatně, ale i ve dvojicích, či malých skupinách. V prvním případě pachatelé vystupují jako prodejci zboží a seniorovi nabízejí k prodeji za velmi výhodné ceny různé druhy zboží, snaží se, aby senior o zboží projevil zájem, přičemž velmi často opakují, že je koupě zboží pro něho velice výhodná a že na transakci vydělá. Jakmile u poškozeného vzbudí zájem, tak se od něho nechají

pozvat do jeho bydliště. Zde při prodeji zboží, nejčastěji při jeho placení, zjistí, kde si senior uschovává peníze. Následně potom odláká jeho pozornost a v nestřeženém okamžiku mu peníze odcizí. Seniora například požádá o sklenku s vodou, počká, až se senior vzdálí, případně nedává pozor a peníze mu odcizí. V případě, že pachatelů je více, tak jeden z nich upoutá seniorovu pozornost a další mu peníze odcizí. Nejrozšířenější způsob je, že jeden z pachatelů požádá seniora o možnost navštívit jeho WC, nechá se seniorem doprovodit, přičemž ostatní mezitím poškozeného okradou. Po krádeži pachatelé rychle byt poškozeného opouští.

V jiných případech pachatel vystupuje jako pracovník různých sociálních, zdravotnických, nebo humanitárních organizací. Pod záminkou, že seniorovi nese příspěvek, nebo doplatek k jeho důchodu, příspěvek na různé sociální služby nebo příspěvek na léky, vzbudí u seniora důvěru. Opětovně se nechá seniorem pozvat do jeho bydliště. Zde mu sdělí, že mu nese určitý druh finančního příspěvku, ale k jeho výplatě použije bankovku větší nominální hodnoty. Seniorovi následně tvrdí, že nemá drobné bankovky a požádá ho o rozměnění finanční hotovosti. Při rozměňování bankovky se prakticky dozví, kde má senior uložené finanční prostředky. Pak již následuje obdobné jednání jako u předchozího způsobu. Odláká seniorovu pozornost a finanční prostředky mu odcizí – viz kazuistiky č. 4,5.

Krádeží na seniorech, při kterých se používají podvodné praktiky, se rovněž dopouští i jeho rodinní příslušníci. V tomto případě však neuvádí seniora v omyl, ale využívají jeho důvěřivosti a toho, že senioři se špatně orientují v nových informačních technologiích. Nejčastěji přitom dochází ke krádežím finanční hotovostí z účtu seniora. Pachatelé tak od seniora získávají přístupové kódy k jeho účtům, ze kterých peníze zcizují. V případě, že tato věc vyjde najevo, tak již mají připravenou legendu, jak se z této krádeže vyvinit – viz kazuistika č. 6.

4.3 Srovnání podvodu a krádeže

Pachatelé se v rámci jednoho trestného jednání mohou v souběhu dopustit trestného činu podvodu a rovněž i trestného činu krádeže. V tomto případě nějakým výše uvedeným podvodným způsobem vylákají od seniora finanční hotovost. V případě, že pachatel zjistí, že poškozený má k dispozici další finanční prostředky, tak se většinou pokusí odlákat seniorovu pozornost a peníze mu odcizí – viz kazuistika č. 4.

Zásadním rozdílem mezi trestným činem krádeže a podvodem je způsob, jakým se dostane předmět zájmu (cizí věc) do držení pachatele. V případě trestného činu podvodu se předmět zájmu dostává do držení pachatele jeho podvodným jednáním. Poškozený pachateli předmět zájmu, za využití nějakého podvodného jednání pachatele, sám předá. V případě trestného činu krádeže se pachatel trestného činu dopouští tak, že si přisvojí cizí věc, tím, že se jí zmocní. V tomto případě se věc dostane do držení pachatele bez vůle poškozené osoby (pachatel si věc bez vědomí majitele sám vezme). Následek trestného činu krádeže bývá u seniorů oproti trestnému činu podvodu závažnější. Staří lidé lpí na starých zažitých způsobech. Z důvodu svých předchozích špatných zkušeností nedůvěřují bankovním ústavům (daňová reforma, úpadek bank). Svě celoživotní úspory tak mají uschované ve svém bydlišti a při krádeži tak o své celoživotní úspory zcela přicházejí.

Ze znění jednotlivých skutkových podstat trestného činu podvodu a trestného činu krádeže, které jsou výše uvedeny, jednoznačně vyplývá, že sankce, které pachatelům za jejich spáchání hrozí, jsou zcela totožné. Za spáchání obou trestných činů v prvních odstavcích hrozí pachatelům trest, spočívající v odnětí svobody až na dvě léta. V druhých odstavcích je přípustný trest odnětí svobody ve výši šest měsíců až tři léta, podle třetích odstavců pachatelům hrozí trest

jeden rok až pět let, podle čtvrtých odstavců trest odnětí svobody v trvání dvě léta až osm let a nakonec za jednání uvedených v pátých odstavcích lze pachatelům trest vymezit v trvání pět až deset let odnětí svobody.

Srovnání trestnosti trestného činu podvodu a trestného činu krádeže dle zákona č. 140/1960 Sb. trestní zákon a dle zákona č. 40/2008 Sb. trestní zákoník

Součástí našeho právního řádu, do roku 2009, byl zákon č. 140/1960 Sb. trestní zákon, ten byl od 1.1. 2010 nahrazen novou právní úpravou a to zákonem č. 40/2008 Sb. trestním zákoníkem. Uvedené právní normy upravují jednotlivé skutkové podstaty jednotlivých trestných činů.

Srovnání jednotlivých skutkových podstat trestného činu krádeže a trestného činu podvodu je patrné, že došlo k několika úpravám.

Srovnání trestného činu krádeže dle § 247 trestního zákona a § 205 trestního zákoníku

V trestním zákoníku v § 205 v prvním odstavci došlo na rozdíl od ustanovení § 247 trestního zákona k vypuštění tzv. recidivy, kdy pachatel byl trestně odpovědný za spáchání trestného činu krádeže, i když hodnota odcizené věci nedosahovala částky 5000,- Kč. V tomto odstavci v nové právní normě bylo nově uzákoněno, že pachatel se trestného činu krádeže dopustí i na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob. Pachatel se v tomto případě dopustí krádeže, i když hodnota odcizené věci je nižší než 5.000,- Kč. V prvních odstavcích, dle obou citovaných zákonů, lze uložit stejný trest odnětí svobody do dvou let. Nově trestní zákoník zavádí v odstavci 2 novou skutkovou podstatu krádeže – takzvanou recidivu, která spočívá ve zmocnění se cizí věci v době, kdy za takové jednání, které je uvedeno v prvním odstavci, byl pachatel

v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. Na rozdíl od ustanovení § 247 odst. 1, písmene e) tr. zákona se pachatel tohoto činu nedopustí, jestliže byl v posledních třech letech odsouzen pouze pro tr. čin krádeže dle ustanovení § 205 odst. 2 tr. zákoníku (opakovaná recidiva), aby byl trestně odpovědný podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku musí se v posledních třech letech být odsouzen nebo potrestán podle § 205 odst. 1, písem a) až e). To znamená, že musí odcizit věc v hodnotě 5000,- Kč a výše, krádeže se dopustit vloupáním, bezprostředně po činu se pokusit věc uchovat násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí, odcizit věc, kterou měl jiný na sobě, nebo při sobě, případně odcizit věc na územní, na kterém probíhá, nebo proběhla evakuace osob. V nové právní úpravě recidivy však došlo k zvýšení sankce, která pachateli za spáchání tohoto činu hrozí. Sankce odnětí svobody byla nově stanovena na šest měsíců až tři léta, na rozdíl od sankce odnětí svobody až na 2 léta podle staršího ustanovení § 247 odst. 1, písmene e) tr. zákona. Vložením této nové kvalifikované skutkové podstaty tr. činu krádeže došlo v novém trestním zákoníku k posunu dalších kvalifikovaných podstat. V § 205 odstavce 3 trestního zákoníku je upravena podstata spočívající ve způsobené větší škodě, to je škodě od 50.000,- do 500.000,- Kč. Ekvivalentem v trestním zákonu je znění § 247 odstavce 2, kdy pachatel svým jednáním způsobí škody v rozsahu od 25.000,- Kč do 500.000,- Kč. V tomto případě sice došlo ke snížení spodní hodnoty způsobené škody, ale zároveň zde došlo ke zvýšení sankce odnětí svobody ze 6 měsíců až 1 rok dle tr. zákona na sankci jeden rok až 5 let dle trestního zákoníku.

V § 205, odstavce 4 trestního zákoníku je upravena skutková podstata krádeže, která je spáchána organizovanou skupinou, výše škody činí 500.000,- Kč až 5.000.000,- Kč a čin je spáchán za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelné pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Vůči této kvalifikované skutkové podstatě, která byla ve starší právní normě kodifikována v § 247

v odstavci 3, došlo nově k přidání nové skutkové podstaty spočívající, že v tom, že krádež byla spáchána za živelné pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Trestní sazba za spáchání tohoto trestného činu dle ustanovení odstavce 3 trestního zákona a odstavce 4 trestního zákoníku je stejná a to trest odnětí svobody v délce dva až osm let.

V § 205 odstavci 5 trestního zákoníku je upravena krádež, při které pachatel způsobí škodu 5.000.000,- Kč a více. Nově je v uvedeném odstavci uvedena nová kvalifikovaná podstata trestného činu krádeže, která upravuje spáchání tr. činu za předpokladu, že pachatel takovým činem má v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312). Ekvivalentem tohoto odstavce, je v trestním zákoně § 247 odstavec čtvrtý, kde je pouze kodifikována krádež se škodou 5.000.000,- Kč a více. V tomto případě došlo ke snížení možného trestu v neprospěch nového trestního zákoníku. Dle starého zákona mohla být pachateli uložena sankce odnětí svobody od pěti do dvanácti let, kdežto dle nového zákona pouze sankce odnětí svobody pěti do deseti let.

Nově je v šestém odstavci trestního zákoníku zavedena trestní odpovědnost za přípravu trestného činu krádeže.

Srovnání trestného činu podvodu dle § 250 trestního zákona a § 209 trestního zákoníku

Podstata trestného činu podvodu byla v trestním zákoně upravena v § 250. Základní skutková podstata trestného činu byla kvalifikována v prvním odstavci, kvalifikovaná podstata byla následně upravena v odstavcích dva až čtyři. Podstata trestného činu podvodu je nově upravena v § 209 trestního zákoníku. Tato podstata se dělí na základní podstatu, která je upravena v odstavci prvním a kvalifikovanou, která je upravena v odstavcích dva až pět. Základní podstata

tohoto trestného činu dle odstavců jedna je zcela stejná a v nové právní úpravě zde nedošlo k zásadnímu rozdílu. Sankci, kterou je možné za spáchání tohoto trestného činu uložit je rovněž stejná a spočívá v uložení trestu odnětí svobody v délce až dvě léta, zákazem činnosti, propadnutím věci. Podle staršího zákona bylo ještě přípustné uložit pachateli sankci peněžitého trestu.

Ve druhém odstavci trestního zákoníku, na rozdíl od staršího trestního zákona, však došlo ke kodifikování zcela nové kvalifikované podstaty trestného činu podvodu, která spočívá v recidivě. Pachatel se tohoto trestného činu dopustí tehdy, pokud byl v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán za jednání, které je upraveno v odstavci prvním. V tomto případě tedy hodnota cizí věci nemusí dosáhnout částky 5000,- Kč. Podle druhého odstavce pachateli za spáchání podvodu hrozí trest v rozsahu šest měsíců až tři léta.

Vložením této nové kvalifikované podstaty trestného činu podvodu došlo při porovnání s trestním zákonem k posunu dalších kvalifikovaných podstat. V třetím odstavci trestního zákoníku je upravena skutková podstata podvodu v případě, kdy škoda dosáhne hodnoty 50.000,- Kč až 500.000,- Kč, kdežto v druhém odstavci trestního zákoníku je skutková podstata podvodu spočívá ve škodě 25.000,- Kč až do 500.000,- Kč. Stejně jako u trestného činu krádeže zde došlo ke zvýšení spodní hranice škody, ale i ke zvýšení sankce. Podle trestního zákoníku za takové jednání lze uložit trest se sazbou jeden rok až pět let na rozdíl od sankce odnětí svobody v trvání šest měsíců až tři léta dle starší právní normy.

Ve čtvrtém odstavci trestního zákoníku, stejně jako ve třetím odstavci trestního zákona je upraveno spáchání trestného činu organizovanou skupinou, nebo spáchání podvodu se škodou 500.000,- Kč až 5.000.000,- Kč. V trestním zákoníku je v tomto odstavci dále nově upravena kvalifikovaná podstata trestného činu podvodu, která ve starším zákoně upravena nebyla. Spočívá v tom, že podvod byl spáchán osobou, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozené, případně, že podvod byl spáchán za stavu ohrožení státu

nebo za válečného stavu, za živelné pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Za spáchání podvodu dle čtvrtého odstavce trestního zákoníku hrozí pachateli trest odnětí svobody v trvání dvě léta až osm let, stejně tak jako za spáchání podvodu dle odstavce třetího trestního zákoníku.

V pátém odstavci kvalifikovaná podstata podvodu spočívá ve způsobení škody velkého rozsahu, to znamená škody 5.000.000,- Kč a více a nově rovněž také ve kvalifikované přípravě trestného činu vlastizrady dle § 309 tr. zákoníku, teroristického útoku dle § 311 tr. zákoníku nebo teroru dle § 312 r. zákoníku. V trestním zákoně je v odstavci čtvrtém pouze upravena kvalifikovaná podstata podvodu, při které dojde ke škodě velkého rozsahu (5.000.000,- Kč a více). Stejně jako u krádeže i v tomto případě došlo ke snížení trestní sazby a to z možnosti uložit trest odnětí svobody v délce pět až dvanáct let podle trestního zákona na trest pět až deset let podle trestního zákoníku.

Nově trestní zákoník v odstavci šestém zavádí trestní odpovědnost za přípravu tohoto trestného činu.

5. Pachatel a jeho oběť

Stručné vymezení osobnosti pachatele

Jak uvádí Straus J. (2008) ke spáchání trestného činu podvodu nebo obdobného podvodného jednání je nutný osobní nebo i zprostředkovaný kontakt mezi pachatelem a jeho obětí. Pachatelova úspěšnost přímo souvisí s jeho schopností přesvědčit svoji oběť o pravdivosti své legendy. Pachatel tak musí být „dobrý psycholog“. S obětí musí umět navázat správný kontakt, být výřečný, musí umět odhadnout svůj protějšek a vhodným způsobem na něho působit a získat tak jeho důvěru. Musí být pohotový, rychle a vhodným způsobem reagovat na doplňující otázky své oběti. Pachatelé nejčastěji působí na citovou stránku oběti nebo i na jeho touhu mít z předstírané transakce nějaký majetkový prospěch. Pachatel se proto musí dobře orientovat i v ekonomických otázkách.

Z kriminalistických výzkumů vyplynulo, že nejčastějšími pachateli této trestné činnosti jsou muži ve věku 30 až 49 let (Straus, J., 2008). Převážně se jedná o jedince, kteří svoji trestnou činnost páchají opakovaně. Tito jedinci si jsou vědomi toho, že časem budou policii vyšetřováni a pro tento případ již mají připraveno několik legend, kterými se snaží ze své trestné odpovědnosti vyvinit. Jelikož se již jedná o „zkušené“ pachatele, tak se na místě činu chovají tak, aby na místě po sobě zanechali co nejméně stop. Pohybují se po kobercích, ničeho se zbytečně nedotýkají a snaží se o to, aby na místě nezanechali žádné předměty, které by je mohli identifikovat (písemné potvrzení transakce). V případě, že jejich oběť nezná jejich identitu, tak tu se snaží různými způsoby utajit. Při jednání se svojí obětí používají smyšlená jména a používají různé pomůcky, které jim pomáhají skrýt jejich podobu a ztížit tak jejich následnou identifikaci. Používají tak tmavé brýle, paruky, kšiltové čepice a podobně.

Oběti podvodného jednání

Obětí podvodného jednání podvodníka se může stát kdokoliv z nás. Jak bývají rozličné způsoby páchání podvodného jednání, tak bývají i různorodé oběti podvodníka. Obětí se tak může stát senior, osoba školního i produktivního věku. Podle Strause J. (2008) je společná všem těmto obětem příčina, proč k podvodnému jednání došlo. Je to snaha o dosažení snadného zisku, snaha o získání nějaké jiné výhody (příslib zařízení nějaké služby), snaha pomoc postižené osobě, přílišná důvěřivost nebo nezkušenost s prováděnou transakcí.

V případě, kdy poškozenou osobou bývá senior, tak se k tomu přidávají i další okolnosti, které jsem popsal v bodě 3 diplomové práce.

Následky podvodných jednání na obětech trestného činu – viktimizace

Po útoku podvodníka se jeho oběť, v našem případě senior stává obětí trestného činu, při kterém u poškozeného došlo k materiálním ztrátám, a to jak finančním nebo i ke ztrátám hodnotných věcí, či věcí ke kterým má poškozený osobní vztah.

Mimo materiálních následků takového trestného činu však u poškozeného seniora dochází i k psychické újmě, která může být i spojena s druhotnou i terciární viktimizací.

Z díla Strause J. (2008) vyplývá, že u viktimizace rozeznáváme tři fáze a to fázi primární, sekundární a terciární.

Primární viktimizace

Primární viktimizace je újma, kterou poškozený utrpí jako přímý následek spáchaného trestného činu. V našem případě se jedná o ztrátu finančních prostředků, případně ztrátu jiných hmotných věcí.

Sekundární viktimizace

Sekundární viktimizace vzniká u seniorů v důsledku reakce blízkého okolí nebo i reakcí formálních institucí na to, že se jedinec stal obětí trestného činu. Zdrojem této sekundární viktimizace může být i nevhodný přístup policisty, který tuto trestnou činnost vyšetřuje, nevhodné pokládání otázek či nevhodné poznámky. Senior se však může cítit traumatizován i v důsledku jednání nejbližšího okolí, a to buď ze strany rodinných příslušníků, nebo blízkých přátel.

Terciární viktimizace

Za terciární viktimizaci označujeme situaci, kdy se poškozený jedinec není schopen přiměřeně vyrovnat se skutečností, že se stal obětí trestného činu. V průběhu doby již mohlo dojít k narovnání přímého následku trestného činu (vrácení odcizené finanční částky nebo předmětu), ale poškozený není schopen se psychicky s touto zkušeností vyrovnat a vrátit se k běžnému způsobu života, který prožíval před traumatizující zkušeností. Vlivem emocionální újmy se u jednotlivých poškozených můžou vyskytovat různé psychické poruchy, které se mohou projevat jako nespavost, úzkostné stavy, ztráta sebevědomí, ale mohou se u nich vyvinout různé fobie, převážně strach s cizích neznámých lidí.

6. Vyšetřování podvodných trestných činů

Vyšetřování různých druhů trestné činnosti má svoje specifika. Neexistuje stejný standardizovaný postup na vyšetřování všech trestných činů.

Na rozdíl od ostatní majetkové trestné činnosti je vyšetřování trestného činu podvodu specifické. Při vyšetřování trestného činu krádeže je největším zdrojem informací ohledání místa činu, tomuto však u vyšetřování podvodů většinou není. Osoba, která se stala obětí trestného činu podvodu, čeká, že pachatel bude plnit své závazky nebo to, že se stala obětí podvodníka, ihned nezjistí. Z důvodu časového odstupu tak dojde ke zničení případných stop trestného činu. Z uvedeného důvodu při vyšetřování této trestné činnosti hrají rozhodující roli takzvané paměťové stopy a věcné důkazní prostředky. Zdrojem informací se tak stává výpověď poškozeného seniora nebo i případných svědků. V případě seniorů, bývá jejich výpověď vzhledem k dříve popsáným nepříznivým fyziologickým změnám jejich organismu a změnám jejich psychiky, nepřesná nebo neúplná. Poškozený si nedokáže vybavit popis pachatele, v nejhorších případech i neví, kolik pachatelů bylo, nepamatuje si, co jim přesně pachatel sliboval, nezná přesnou finanční hotovost, o kterou je pachatel připravil.

V případě, že pachatel zanechal na místě činu věcné důkazy, jako například smlouvy, potvrzení o přijetí peněz, nebo i různé předměty, které pachatel dal poškozenému do zástavy, stávají se tyto věcné důkazy stěžejní při dokazování této trestné činnosti.

Dalším specifikem vyšetřování podvodů je také, že ne každé jednání, které se prvotně jeví jako podvod a nese nějaký druh úskočného jednání, musí být zákonitě trestný čin. Může se například jednat o věc občanskoprávní povahy, případně nižší škody než je 5000,- Kč se může jednat o přešupek proti majetku dle ustanovení zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Vzhledem k tomu, že se jedná o úmyslný trestní čin, tak mezi největší problém jeho prokázání, je

prokazování subjektivní stránky trestného činu, to znamená prokázání úmyslu pachatele tento čin spáchat. Pachateli se tak musí prokázat přímý úmysl – pachatel chtěl spáchat tr. čin, nebo úmysl nepřímý – pachatel věděl, že může spáchat trestný čin a pro případ, že se tak stane byl s tím srozuměn. Jako typický příklad obtíženého prokazování úmyslu pachatele, je například to, jak je obtížné mu prokázat, že při uzavírání půjčky již jednal s úmyslem, že jí nikdy neuhradí. To že pachatel půjčku již následně nevrací, jednoznačně neprokazuje, že se dopustil trestného činu.

Postupy vyšetřování

Postupy při vyšetřování této trestné činnosti se odvíjí od toho, zda poškozený zná totožnost pachatele a jeho bydliště. Jak uvádí Straus J. (2008) postupy vyšetřování trestných činů se odvíjí od níže uvedených bodů.

- Totožnost pachatele není známa – viz kazuistika č. 2,3

V tomto případě, je vyšetřování primárně směřováno na zjištění totožnosti pachatele trestného činu. Klíčovou roli přitom hraje poškozený a je na něm, aby pachatele identifikoval. Podle popisu poškozeného se s poškozeným sestavuje podobizna pachatele – identikit, který bývá zveřejňován ve sdělovacích prostředcích, případně i v elektronických médiích. Podle sestavené podobizny se tipují podezřelé osoby. Následně se přistupuje k rekognici – k poznávacímu řízení podle fotografií, případně in natura – podle přítomných osob (Hlaváček, J. 2006). Prováděná rekognice však bývá u seniorů jen málo úspěšná. Seniori mají problém si pachatele vybavit, případně popsat, podle čeho ho bezpečně poznávají

Při šetření po zjištění totožnosti pachatele se využívá i případný věcný písemný důkaz, který podezřelý po sobě zanechal. Tento věcný důkaz se podrobuje expertíze a to za účelem zjištění a zajištění daktyloskopických stop –

otisku prstů pachatele, podle kterých by se pachatel ztotožnil. Dále se podrobuje písmoznalecké expertíze ručního písma, pokud je pachatel na místě zanechal a to opětovně za účelem zjištění totožnosti pachatele (Hlaváček, J. 2006).

Jedním z nejdůležitější činnosti policie je šetření přímo na místě činu, kterým se zjišťují svědci, kteří by mohli zaznamenat výskyt podezřelých osob, zjistí jejich totožnost, nebo i zmapovat trasu jejich pohybu, zjištění dopravního prostředku, získání obrazového záznamu z případných bezpečnostních kamer.

- Totožnost pachatele je známa, ale není znám jeho pobyt

V tomto případě je činnost policie zaměřena na zadokumentování vlastního trestného činu a na vypátrání pobytu podezřelého. K podezřelému se zjišťují jeho styky, zjišťuje se jeho další činnost a výskyt. Při pátrání po osobě se jako v prvním případě spolupracuje se sdělovacími prostředky.

- Totožnost pachatele a jeho pobyt je znám – viz kazuistika č. 1

Tato situace pro je vyšetřování věci nejpříznivější, přičemž činnost policie je již přímo směřována na objasnění samotného skutkového děje. V praxi se lze při vyšetřování podvodů setkat s několika druhy chování podezřelých osob, které Straus J. (2008) shrnul do několika situací.

Pachatel svoji trestnou činnost doznává

V tomto případě je nutné věnovat pozornost dokumentaci trestné činnosti podezřelého. Je nutné opatřovat důkazní prostředky, které by dokazovaly subjektivní stránku trestného činu, to znamená úmyslu pachatele trestný čin spáchat. Dále je nutné zajistit, jak bylo podezřelým se získanými finančními

prostředky, či věcmi naloženo a pokusit se je zajistit. Jak již bylo uvedeno, je potřeba uvedenému šetření věnovat maximální pozornost a nespoléhat se pouze na to, že se pachatel ke svému činu doznal. Často se pak stává, že pachatel při jednání před soudem svoji výpověď změní a snaží se na poslední chvíli ze své trestní odpovědnosti vyvinit. Líčení před soudem je tak opřeno o důkazní prostředky, které se policii podařilo zajistit.

Pachatel svoji činnost zcela popírá

V tomto případě je činnost policie směřována na získání důkazů, které by výpověď pachatele vyvracely, ale je i zaměřená na získání důkazních prostředků, které výpověď pachatele potvrzují. Jak jsou rozmanité podvodné praktiky podvodníků, tak jsou i rozmanité jejich výpovědi a nelze je zcela v této práci obsáhnout. Nejčastějším příkladem bývá tvrzení podezřelého, že s uvedenou věcí nemá nic společného. V tomto případě je činnost policie směřována na ověření jejich výpovědi, možné alibi, trestní minulosti, zjištění finanční situace podezřelého a jeho motivu.

Pachatel doznává jednání, ale popírá úmysl spáchat trestný čin

Za této situace je činnost policie směřována na prokázání subjektivní stránky trestného činu, úmyslu pachatele se trestného činu dopustit. Šetření je zaměřeno na zjišťování dosavadního způsobu života podezřelého na jeho trestní minulost. Důležité je zjistit finanční situaci podezřelého v době, kdy se uvedeného jednání dopustil, zda byl schopen obstát svým závazkům vůči poškozenému. Případně, zda informace, které poškozenému sděloval, se zakládají na pravdě. Jelikož se pachatelé uvedeného jednání dopouštějí opakovaně, je pravděpodobné, že poškozených osob bude více. Proto je činnost policie rovněž zaměřena na zjištění dalších poškozených osob.

Pachatel odmítá vypovídat

Činnost pachatele je v této situaci velice složitá a vyžaduje si značné úsilí při hledání důkazů, které svědčí ve prospěch i neprospěch podezřelého. Pokud nejsou nalezeny žádné důkazní prostředky, které by svědčily ve prospěch podezřelého, tak činnost policie musí směřovat ke zhodnocení všech důkazních prostředků, které se k případu při jeho vyšetřování podařilo získat. Musí se ověřit, zda všechny důkazní prostředky logicky zapadají do jednoho logického celku a zda jsou dostatečné k tomu, aby mohl být učiněn závěr, že se trestného činu dopustil přímo podezřelý.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Téma diplomové práce jsem si vybral z toho důvodu, že pracuji u Policie ČR, přičemž se převážně podílím na vyšetřování podvodné trestné činnosti. V posledních letech jsem zaznamenal zvyšující se výskyt podvodné trestné činnosti, jejímiž oběťmi se stávají senioři. Cílem pachatelů této trestné činnosti je opatřit sobě nebo jiné osobě na úkor poškozeného seniora majetkový prospěch. Způsob páchaní této trestné činnosti je však rozmanitý. V praktické části mé práci se budu věnovat popisy jednotlivých kauz, na jejichž šetření jsem se podílel. Jako metodu pro svoji práci jsem si zvolil případovou studii – kazuistiku

7. Metodologie – případová studie

Definice metody

Případová studie neboli kazuistika je definována jako systematické zkoumání jedince prostřednictvím pozorování a rozhovoru, umožňující detailní poznávání chování, vývoje a rozvoje osobnosti (Musilová, M., 2003).

Při zpracování případové hraje důležitou roli další metoda poznání a to metoda rozhovoru. Pomocí rozhovoru tak k jednotlivým případovým studiím získáváme největší množství informací.

Jak vyplývá z publikace Případová studie jako součást pedagogické praxe (Musilová, M., 2003) je rozhovor nástroj určený k poznání šetřeného subjektu. Pomocí rozhovoru získáváme informace ohledně průběhu situace, která je předmětem našeho výzkumu. Rozhovor je možné členit podle různých kritérií. V případové studii se využívá strukturální standardizovaný rozhovor, který je charakteristický pokládáním předem připravených a formulovaných otázek.

Metodu případové studie jsem si vybral z důvodu, že jsem chtěl detailně analyzovat jednotlivé případy podvodných trestných činů páchaných na seniorech a cílovým skupinám tak poskytnout detailní informace a seznámit je s celkovým kontextem událostí, který by je vedl k porozumění a rozeznání společensky nebezpečného jednání pachatelů této trestné činnosti.

Informace k jednotlivým kauzám byly zjištěny Policií ČR v rámci jejich vyšetřování. Zdrojem informací jsou kriminalistické stopy, což značí změny, které nastaly v materiálním prostředí (stopy materiální) a stopy, které vznikly ve vědomí člověka (stopy paměťové). K zjištění a zajištění paměťových stop se využívá výslech osob, což je prakticky určitý druh rozhovoru. Jako hlavní zdroj materiálních stop vyšetřovatelům trestné činnosti slouží ohledání místa činu a s tím spojené expertízy zajištěných stop. Při vyšetřování podvodné trestné činnosti jsou největším zdrojem informací paměťové stopy, které jsou vyvolány v paměti poškozeného, případně dalších osob – svědků. K vyvolání a k zaznamenání těchto paměťových stop v policejní praxi slouží tzv. výslech osoby. Výslech můžeme označit jako určitý specifický druh anamnestického rozhovoru, který se skládá ze čtyř částí. V první – úvodní části vyšetřující policista naváže kontakt s vyslýchanou osobou. Většinou tento kontakt je navázán v recepci konkrétního policejního oddělení. Vyslýchaná osoba je poté uvedena do místnosti, ve které proběhne vlastní výslech. V případě přítomnosti více osob dojde k jejich představení. Následuje zaznamenání běžných formalit výslechu do protokolu (číslo jednací, datum a čas výslechu a podobně), osobních údajů vyslýchané osoby s jejich následným ověřením, ujasnění předmětu výslechu, seznámení osoby s technickou stránkou výslechu. Vyslýchaná osoba je poučena o svých právech a povinnostech. Po ukončení první části výslechu následuje její druhá část, takzvaná část monologická. V rámci monologické části vyslýchaná osoba souvisle hovoří o informacích, které přímo souvisí s vyšetřovaným případem. Po skončení monologu

vyslýchaného následuje třetí část, tzv. část dialogická. Tato část výslechu je zaměřena na odstranění neúplností, nepřesností nebo rozporů ve výpovědi vyslýchané osob, případně je věnována okolnostem, které vyslýchaná osoba v monologické části neuvedla. Pro tento účel jsou osobě kladeny jasné, stručné a srozumitelné otázky. Monologická i dialogická část je průběžně zaznamenávána do protokolu. Po ukončení dialogu následuje závěrečná část výslechu. Vyslýchaná osoba je seznámena s obsahem protokolu. Po odsouhlasení jeho obsahu je zaznamenán čas ukončení výslechu a následuje technická stránka výslechu spočívající ve vytištění protokolu a jeho podpisu. Postup provádění výslechu a jeho obsah se však v závislosti od okolností může lišit a to například z důvodu rozličného postavení vyslýchaného v rámci trestního řízení, jeho věku, psychického stavu a podobně. Rovněž se může lišit v závislosti od druhu spáchané trestné činnosti, o které vyslýchaná osoba hovoří. V obecné rovině lze jen shrnout, že výslech osoby má odpovědět na sedm kriminalistických otázek a to: Kdo? Co? Kdy? Kde? Jak? Čím? Proč?

Postup zkoumání

Při popisování jednotlivých kazuistik se nejdříve zaměřím na popis případu. Dále se budu věnovat stručné charakteristice poškozených a známých pachatelů. Následně uvedu výpovědi jednotlivých účastníků případu a skutečnosti, které byly zjištěny v rámci vyšetřování této trestné činnosti. Na závěr se zmíním o způsobu ukončení daného případu – jak bylo ve věci rozhodnuto. Jména osob jsou smyšlená, rovněž místo spáchání trestných činů není blíže specifikováno. Jednotlivé kazuistiky jsou popsány detailně, aby mohly být využity příslušníky Policie České republiky jako manuál pro vyšetřování obdobné trestné činnosti. Tyto kazuistiky rovněž mohou využít různé instituce, které pracují se seniory, pro svoji osvětovou a preventivní činnost.

Zkoumaný vzorek

Praktická část diplomové práce je tvořena sedmi kazuistiky podvodné trestné činnosti páchané na seniorech. Zkoumaný vzorek tvoří devět seniorů ve věku od 69 do 86 let a osm dalších osob přímo spojených s jednotlivými případy.

8. Kazuistiky

8.1 Kazuistika č. 1 - Uvedení v omyl ve vztahu k příslibům

Stručný popis případu

Paní Alena se v měsíci červenci v městském parku zkontaktovala se seniorkami, paní Annou a paní Miladou. Po navázání kontaktu s nimi začala udržovat pravidelný kontakt, přičemž si u nich postupně budovala důvěru. Po té co jí získala, si od nich začala půjčovat finanční prostředky, a to pod záminkou majetkového vypořádání společného jmění manželů, s příslibem, že půjčenou hotovost jim i s navýšením vrátí po prodeji jejího rodinného domu. Paní Alena však svůj rodinný dům prakticky již nevlastnila a prodat ho nemohla. Neměla v úmyslu poškozeným peníze vrátit.

Charakteristika paní Anny

Paní Anna je ve starobním důchodě. V době spáchání trestného činu měla 85 let. Je již delší dobu vdovou. Žije sama se svým psem ve středně velkém městě v panelovém domě. Má dvě dospělé děti, které však bydlí v poměrně vzdálených sídlech. Děti jí navštěvují průměrně jednou za měsíc. S nikým neudrhuje pravidelné styky. Baví se pouze se sousedy a to náhodně při jejich venkovních setkání.

Charakteristika paní Milady

Rovněž paní Milada je ve starobním důchodě. V době spáchání trestného činu dovršila věk 81 let. Bydlí sama v bytě v panelové zástavbě ve stejném městě a na stejném sídlišti jako paní Anna. Paní Milada je vdova, má 2 děti, které bydlí ve vzdálenějších sídlech. Navštěvují jí sporadicky, nepravidelně. Rovněž ona s nikým neudrhuje žádný bližší kontakt.

Charakteristika paní Aleny

Paní Alena v době, kdy se dopustila svého nezákonného jednání, měla 39 let. Byla rozvedená, ale bydlela ve společné domácnosti se svým přítelem v pronajatém bytě v panelové zástavbě. S přítelem má syna předškolního věku. Z předchozího manželství má ještě jednoho, již dospělého syna, který má již svoji vlastní rodinu. Paní Alena v minulosti provozovala restaurační zařízení. Po ukončení její podnikatelské činnosti pracovala jako kuchařka. Po ukončení mateřské dovolené však již do práce nenastoupila, pracovní poměr rozvázala dohodou a následně se nahlásila na úřadu práce. Jelikož řádně neplnila součinnost s úřadem práce, tak byla sankčně z evidence úřadu vyřazena. Finanční situace paní Aleny je špatná, z doby podnikání má dluhy, jediným příjmem rodiny je plat jejího přítele, který stačí pouze na úhradu nutných výdajů.

Trestní oznámení paní Jaroslavy (dcery poškozené p. Anny)

V měsíci listopadu oznámila na Policii ČR paní Jaroslava (dcera poškozené paní Anny), že má podezření že se její matka stala obětí podvodnice. Z její výpovědi vyplynulo, že se její matka Anna seznámila s paní Alenou, která jí často navštěvuje v jejím bydlišti. V době od července do listopadu od ní vylákala finanční hotovost ve výši 86.000,- Kč a to pod záminkou vyplacení bývalého manžela a prodeje nemovitosti. Ona následně vešla ve styk s paní Alenou a chtěla po ní, aby jí podepsala smlouvu o půjčce peněz od její matky. Do smlouvy uvedla částku 86.000,- Kč, kterou její matka měla pro sebe poznačenou. Paní Alena odmítla smlouvu podepsat a předložit jí písemné důkazy, které by podložily její tvrzení o prodeji jejího domu. Ona proto paní Aleně sdělila, že si nepřeje, aby její matku dále nevštěpovala a půjčovala si od ní peníze. Toto jí paní Alena přislíbila. Později se však dozvěděla, že paní Alena stále navštěvuje její matku a pokouší se od ní získat další finanční prostředky. Z uvedeného důvodu se rozhodla věc na Policii ČR oznámit.

Výpověď paní Anny

V měsíci červenci v odpoledních hodinách se paní Anna vydala na pravidelnou procházku se svým psem do blízkého parku. V parku se posadila na lavičku. Po krátké době si k ní přisedla jí neznámá žena ve středních letech. Tato žena se s ní dala do řeči. Z počátku se s ní bavila o jejím psovi. Když navázaly rozhovor, tak jí neznámá žena začala vyprávět o sobě. Uvedla, že se jmenuje Alena, že bydlí opodál. Sdělila jí, že je v současné době na mateřské dovolené, má tři děti, je rozvedená a o děti se stará sama. Postupem času se jí tato žena začala vyptávat na její rodinné poměry. V rámci jejich rozhovoru paní Anna podezřelě sdělila své jméno a rovněž jí uvedla, kde bydlí. Dále se jí svěřila, že je vdova, bydlí sama se svým psem v panelovém bytě. Její děti jsou odstěhované v poměrně vzdálených městech, přičemž jí navštěvují jen sporadicky o víkendech. V rámci jejich rozhovoru paní Anna paní Aleně sdělila veškeré informace ohledně jejího běžného způsobu života, o svých zájmech, plánech a rodinných příslušnících. Paní Alena tak u paní Anny získala její důvěru. Začali se pravidelně stýkat v parku na lavičce. Asi po týdně paní Anna paní Alenu pozvala na návštěvu k sobě do bytu. Od té doby paní Alena začala paní Annu v jejím bydlíšti pravidelně navštěvovat. Dělala jí různé drobné služby, které spočívaly v nákupu potravin, praní drobného prádla a podobně. Po nějaké době paní Alena začala paní Anně vyprávět o svých finančních problémech. Sdělila jí, že je ve finanční tísní, že nemůže ze své mateřské utáhnout její rodinný rozpočet. Svěřila se jí, že v nejbližší době musí zaplatit doplatek za elektrickou energii, že na tento doplatek nemá peníze a že jí hrozí, že jí odpojí přívod elektrické energie. Na to paní Annu požádala o finanční půjčku 3000,- Kč s tím, že za týden má brát rodičovský příspěvek, ze kterého by jí půjčku vrátila. Paní Anna sice měla obavu jí peníze půjčit, ale peníze jí přesto půjčila. Tuto půjčku jí paní Alena v přesně stanovenou dobu celou splatila a tím získala její úplnou důvěru. Paní Alena paní Annu stále

navštěvovala, hovořila s ní o své minulosti. Uvedla jí, že dříve bydlela s tehdejším manželem v nedaleké obci, ve které stále společně vlastní malý rodinný domek. S manželem si však s odstupem času přestala rozumět, manžel začal pít alkoholické nápoje, byl vůči ní a jejich dětem agresivní a začal dělat dluhy. Z uvedeného důvodu se od něho i s dětmi odstěhovala a časem se s ním rozvedla. V současné době s bývalým manželem řeší majetkové vypořádání. Vzhledem k tomu, že dluhy manžela byly uhrazeny jejich společným majetkem a manžel jí neplatí výživné na děti, tak se s ním domluvila, že dluh, který vůči ní bývalý manžel má, jí uhradí tím, že na ní převede jeho podíl na domě, ale že po ní požaduje doplatek 100.000,- Kč. Paní Alena jí uvedla, že má na dům již kupce, že ten by dům od ní zakoupil za 800.000,- Kč. Dům však nemůže prodat, dokud nevyplatí bývalého manžela a na jeho vyplacení nemá potřebnou finanční hotovost. Na to jí požádala o půjčku 100.000,- Kč s tím, že do dvou měsíců, po prodeji domu jí peníze vrátí, přičemž jí dá ještě něco na víc. Slíbila jí, že jí celkem vrátí 120.000,- Kč a že tak může sobě a dětem udělat pěkné Vánoce. Z důvodu, aby své tvrzení podpořila, ta jí dala nahlédnout do svého listu nemovitosti, kde byla skutečně uvedena jako spolumajitel domu. V domnění, že sobě i dětem přilepší, tak půjčku paní Aleně přislíbila. Vzhledem k tomu, že neměla 100.000,- Kč, tak paní Aleně nabídla své úspory ve výši 70.000,- Kč. Paní Alena je přijala s tím, že zbylou hotovost ještě někde sežene. I po té, co od paní Anny přijala finanční hotovost, tak jí stále navštěvovala v jejím bydlišti. Informovala jí o průběhu vyřizování prodeje domu. Po nějaké době jí sdělila, že se prodej komplikuje, že s prodejem má další výdaje. Sdělila jí, že musí dům dát odhadnout, a že odhadce po ní požaduje uhradit částku 5000,- Kč za odhad, kterou ona nemá a následně jí požádala o půjčení této finanční částky. Peníze paní Aleně opět půjčila. Při dalších návštěvách po ní žádala půjčit další finanční částky v rozmezí 200,- Kč až 1000,- Kč. Jako důvody uváděla, že má syna v nemocnici, kde musí platit jeho pobyt, že nemá peníze na nákup potravin, na nájemné, na dárky pro děti k narozeninám a

obdobně. Pokaždé jí slibovala, že jí peníze vrátí po prodeji domu, a že prodej domu se již chýlí ke konci. Peníze jí však nikdy nevrátila. Aby měla o půjčkách přehled, tak si průběžně sama pro sebe dělala poznámky, kolik peněz paní Aleně půjčila a z jakého důvodu. Takto jí peníze půjčovala až do měsíce října, kdy se z důvodu poskytování půjček sama dostala do finanční tísně. V té době se se svoji zkušeností s paní Alenou svěřila dceři Jaroslavě. Dceři řekla, že od paní Aleny dostane za zapůjčení peněz odměnu a že tak bude mít hodně peněz na dárky. Dceři Jaroslavě se to však nezdálo a proto počkala v jejím bydlišti na další návštěvu paní Aleny. Při osobním jednání zjistila totožnost paní Aleny a dala jí k popisu smlouvu o půjčce na celkovou finanční hotovost 86.000,- Kč, na částku kterou měla poznačenou jako půjčku. Dále po paní Aleně požadovala doložení, že nějaký dům prodává. Paní Alena smlouvu odmítla podepsat s tím, že tak velkou částku si od ní nepůjčila. Jelikož v domluvené době Jaroslavě nepředložila doklady o prodeji svého domu a rovněž peníze nevrátila, tak se paní Jaroslava rozhodla věc oznámit na Policii ČR, jako podezření z možného podvodu.

Na základě trestního oznámení paní Jaroslavy byly na Policii ČR zahájeny úkony trestní řízení dle ustanovení § 158/3 trestní řádu. Po zahájení těchto úkonů bylo požadováno po paní Anně podání vysvětlení a to dle ustanovení § 158/5 trestního řádu. Při podání svého vysvětlení paní Anna popsala celou svoji zkušenost s paní Alenou. Následně jako věcný důkaz Policii ČR předložila své ručně psané poznámky o poskytování finančních půjček paní Aleně. Měla zde uveden datum, finanční částku a stručný důvod půjčky. Z vysvětlení paní Anny dále vyplynulo, že ta paní Alenu občas viděla na sídlišti s nějakou starší ženou, kterou zná jen podle vidění a přibližně ví, kde bydlí. Policii ČR uvedla její přibližný popis a přibližné místo bydliště.

Šetření Policie ČR

Na základě poskytnuté informace paní Annou ke styku podezřelé s další jí neznámou starší ženou, provedla Policie ČR šetření na místě, kde byla tato žena viděna. Šetřením se policii podařilo zkontaktovat paní Miladu.

Výpověď paní Milady

Paní Milada při podání svého vysvětlení dle ustanovení § 158/5 tr.ř. uvedla, že se s ní rovněž v parku na lavičce zkontaktovala paní Alena, s kterou následně navázala kamarádský vztah. Paní Alena jí v bydlišti navštěvovala, pomáhala jí s nákupem a s drobnými domácími pracemi. Postupem času si od ní začala půjčovat pod různými záminkami peníze. Zpočátku jí několik půjček ve výši několika set korun vrátila, ale později jí půjčky již nevracela. Rovněž jí uvedla, že v nedaleké obci vlastní s bývalým manželem rodinný domek, který hodlá prodat. V prodeji jí však brání spoluvlastnictví bývalého manžela. Bývalý manžel chce dům vyplatit, ale ona nemá na jeho vyplacení peníze. Pro účel jeho vyplacení jí požádala o finanční půjčku s tím, že jí peníze po prodeji domu vrátí. Požádala jí o půjčku, na jejíž výši si již nevzpomíná ale, byla to pro ní velká částka, kterou ona neměla. Paní Aleně by tyto peníze ráda půjčila, ale půjčit jí je nemohla. Půjčila jí jen tolik, kolik mohla a to částku 10.000,- Kč. Paní Alena jí slíbila, že jí peníze vrátí i s navýšením do dvou měsíců. Rovněž jí následně informovala o problémech s prodejem domu a o svých finančních problémech. Žádala jí o drobné půjčky v malých částkách. Ona jí peníze půjčovala. Celkem jí mohla po dobu 3 měsíců půjčit 16.000,- Kč. Když jí po uplynutí této doby paní Alena peníze nevracela a žádala jí o nové půjčky, tak jí již peníze dále přestala půjčovat. Paní Alena začala u ní své návštěvy omezovat, až jí přestala navštěvovat úplně. Ke své situaci paní Milada uvedla, že v bytě žije sama, děti bydlí ve vzdálenějších městech, navštěvují jí jen občas. Vzhledem k tomu, že měla obavu, že jí její děti budou její počínání vyčítat a ona se rovněž stane posměchem svých vrstevnic v místě svého

bydliště, tak o tom nikomu neřekla, až když zjistila, že není sama, kdo se stal obětí uvedené ženy tak se rozhodla ve věci vypovídat.

Výpověď paní Aleny

Na základě zjištěných informací byla podezřelá paní Alena, dle ustanovení § 158/6 tr. řádu, přivolána na Policii ČR k podání vysvětlení. Jmenovaná před podáním vysvětlení byla poučena dle ustanovení trestního řádu, mimo jiné byla poučena dle ustanovení § 100 tr. řádu spočívající v tom, že nemusí vypovídat, pokud by sobě nebo osobě blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání.

Paní Alena k případu paní Anny uvedla, že se v parku seznámila s paní Annou. Od ní si několikrát půjčila finanční hotovost v jí již neznámých částkách. Půjčené finanční prostředky použila pro své běžné životní náklady. Výše dlužné částky si nepamatuje, ale dle jejího odhadu to může být do 10.000,- Kč. K věci uvedla, že v blízké obci vlastní rodinný domek ve spoluvlastnictví s bývalým manželem. Tento domek má v úmyslu prodat a pro tento účel hledá kupce. V současné době nikde nepracuje, přičemž peníze na živobytí jí dává její první dospělý syn a přítel. Půjčku paní Anně chtěla vrátit z prodeje jejího domu. V době, kdy jmenovaná byla dotazována na případ paní Milady, tak v tomto okamžiku využila svého práva a k věci odmítla vypovídat.

Další šetření Policie ČR

Za účelem ověření věrohodnosti výpovědi paní Aleny bylo po jednotlivých úřadech státní správy a místní samosprávy vyžadovány zprávy k paní Aleně. Ze zprávy katastrálního úřadu bylo zjištěno, že paní Alena, v podílovém vlastnictví s bývalým manželem Karlem, vlastní rodinný dům a přilehlé pozemky. Na uvedených nemovitostech jsou však vložena zástavní práva a to z důvodu exekucí ve prospěch finančního úřadu ve výši 131.000,- Kč, okresní správy sociální zabezpečení ve výši 147.000,- Kč a vůči několika finančním ústavům v celkové výši 203.000,- Kč. Ze zprávy úřadu práce bylo zjištěno, že paní Alena

byla naposledy zaměstnána před rokem jako kuchařka v restauraci. Následně na základě dohody došlo k rozvázání pracovního poměru a paní Alena byla zaregistrována v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. V tuto dobu jí byla přiznána podpora v nezaměstnanost ve výši 5.300,- Kč. Po půl roce evidence na úřadu práce byla z jeho evidence sankčně vyřazena pro neplnění součinnosti s úřadem práce. Ze zprávy obecního živnostenského úřadu vyplynulo, že paní Alena v minulosti vlastnila živnostenské oprávnění v oboru hostinská činnost. Toto oprávnění jí však bylo ve správním řízení před 5-ti lety zrušeno z důvodů neplnění její povinností vyplývajících ze živnostenského zákona. Ze zprávy okresního soudu bylo dále zjištěno, že okresní soud v občanskoprávním oddělení vydal vůči povinné paní Aleně platební rozkazy k uhrazení jejích dluhů i s příslušenstvím v celkové výši 450.000,- Kč. Ze zprávy České správy sociálního zabezpečení bylo zjištěno, že paní Alena v době spáchání uvedeného jednání nebyla registrována jako zaměstnanec žádné společnosti. Vůči ČSSZ má z minulých let několik dluhů a s ČSSZ nikdy nejednala o prodeji jejího domu z důvodu umoření jejích dluhů.

Výpověď pana Karla

V rámci prověřování věci bylo požadováno podání vysvětlení po bývalém manželovi paní Aleny panu Karlovi. Ten k věci uvedl, že s teď již bývalou manželkou vlastní v bezpodílovém vlastnictví rodinný domek. Tento domek s paní Alenou zakoupil v době jejich společného soužití, přičemž koupi domu společně financovali z novomanželské půjčky. Jeho tehdejší manželka po nějaké době začala podnikat – provozovala restauraci. Pro rozjezd svého podnikání si vzala několik půjček, na které ručila jejich domem. Bývalé manželce se však v podnikání nedařilo a při podnikání se zadlužila ještě více. V této době měl s bývalou manželkou časté rodinné neshody, které jeho bývalá manželka vyřešila odchodem z jejich společného bydliště. On zůstal v jejich rodinném domě sám a sám za bývalou manželku splácí její dluhy. Činí to

z důvodu, aby o uvedený dům nepřišel. S bývalou manželkou se již asi 10 let nestýká a neudrhuje s ní žádný kontakt. Bývalá manželka s ním nikdy nemluvila o prodeji jejich domu. Asi před půl rokem za ním do bydliště přijely nějaké ženy, které mu sdělily, že jeho bývalá manželka jim dluží peníze a že peníze jí má uhradit z prodeje domu. On je po té informoval, že jeho dům se neprodává a ani o jeho prodeji neuvažuje.

Rozhodnutí ve věci

Z provedeného šetření vyplynulo, že ve věci je dáno podezření ze spáchání trestního činu podvodu podle ustanovení § 250 odst. 1, 2 trestního zákona. Vyhodnocením získaných důkazních prostředků byl učiněn závěr, že paní Alena se úmyslně v parku seznamovala se staršími osamělými ženami. Drobnými službami si u nich budovala důvěru. Po té, co jí získala, si od nich začala půjčovat jejich naspořené finanční prostředky. První drobné půjčky jim vždy vrátila a získala tak jejich celkovou důvěru, kterou využila pro získání dalších, tentokrát již větších finančních půjček. Jako legendu pro získání půjčky uvedla, prodej svého domu s tím, že před prodejem domu musí nejdříve bývalému manželovi vyplatit jeho podíl na domě. Poškozeným ženám slibovala, že jim půjčky uhradí z peněz, které obdrží z prodeje domu a aby je přiměla k poskytnutí půjček, tak jim slibovala, že jim vrátí více peněz, než jí půjčily a že ony na uvedené transakci vydělají. V době, kdy paní Alena požádala poškozené o půjčky, si musela být vědoma, že dům, který vlastní s bývalým manželem neprodá a to z důvodu, že na domě jsou zástavní práva a exekuce. O tom, že dům prodat nechtěla, svědčí i to, že se spolujednatelkou domu i se svými věřiteli o prodeji domu vůbec nejednala. Paní Alena si musela být vědoma, že nikde nepracuje, nemá žádný stálý příjem a dalším subjektům dluží větší finanční hotovost. Z tohoto důvodu musela být srozuměna s tím, že nebude mít dostatek finančních prostředků, aby dluh poškozeným ve výši

102.000,- Kč uhradila. Podezřelý tak byl prokázán tzv. nepřímý úmysl se tohoto trestného činu dopustit.

Na základě vyhodnocení zjištěných důkazních prostředků bylo, dle ustanovení § 160/1 tr. řádu, paní Aleně sděleno obvinění ze spáchání trestného činu podvodu a bylo tak zahájeno její trestní stíhání. Věc, po ukončení vyšetřování, byla předložena okresnímu státnímu zastupitelství s návrhem na potrestání obviněné. Státní zástupce podal okresnímu soudu obžalobu paní Aleny.

Okresní soud ve věci nařídil hlavní líčení, po vyslechnutí svědků, poškozených, obžalované a vyhodnocení důkazních prostředků soud měl za to, že podvodné jednání obviněné bylo prokázáno, a to především výslechy poškozené, svědků a vyhodnocením písemných důkazů. Ze svědeckých výpovědí soud zjistil, že obžalovaná jako důvod půjčky uváděla prodej rodinného domu, přičemž z výpovědi svědka pana Karla bylo zjištěno, že s ním obžalovaná nebyla v kontaktu a prodej domu s ním neprojednávala. Na dotyčném rodinném domu je ve prospěch finančního úřadu a okresní správy sociální zabezpečení zřízeno zástavní právo a podezřelá s těmito úřady nevedla jednání o prodeji domu. Soud konstatoval, že obžalovaná si musela být vědoma, že od poškozených přebírala půjčky, přestože věděla, že půjčky nebude schopna řádně vrátit, neboť měla i jiné dluhy a dále jí bylo známo, že není možné vrátit půjčky z realizace prodeje domu, když věděla, že na tento byl zřízeno zástavní právo. Obžalovaná se tak dopustila trestného činu podvodu tím, že ke škodě cizího majetku sebe obohatila tím, že uvedla někoho v omyl a způsobila tak na cizím majetku škodu nikoliv malou. Okresní soud paní Alenu odsoudil podle § 250 odst. 2 trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání 11 měsíců. Podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 trestního zákona byl výkon uložení trestu podmíněčně odložen a zkušební doba byla stanovena v trvání tři a půl roku. Podle § 59 odstavce 2 trestního zákona byla obviněná povinná ve zkušební době podmíněčného odsouzení podle svých sil nahradit

škodu, kterou trestním činem způsobila. Podle § 228 odstavce 1 trestního řádu byla paní Aleně uložena povinnost uhradit poškozené paní Anně škodu ve výši 86.000,- Kč a paní Miladě škodu ve výši 16.000,- Kč. Při úvaze o trestu soud přihlédl ke všem zákonným okolnostem pro stanovení druhu a výměry trestu a dosažení jeho účelu podle § 23 a § 31 trestního zákona (§ 23 – Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzeným v dalším páchání trestné činnosti a vychovávat je k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti, § 31 - Při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne soud k stupni společenské nebezpečnosti trestného činu pro společnost, k možnosti nápravy a poměrům pachatele, s přihlédnutím ke stupni společenské nebezpečnosti, zejména k významu chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, okolnostem za niž byl čin spáchán, osobě obžalované, míře zavinění a pohnutce. Obžalované polehčilo vedení dosavadního způsobu života, kdy doposud nebyla soudně trestána. Jako přitěžující okolnost jí bylo přičteno množství jednotlivých podvodných útoků a výše způsobené škody. Stupeň nebezpečnosti jednání obžalované pro společnost je dán významem zákonem chráněného zájmu na ochranu majetku, který byl činem obžalované dotčen. Vzhledem ke všem okolnostem případu, povaze spáchané trestné činnosti, poměrům obžalované a možnostem její nápravy měl soud za to, že ke splnění účelu trestu postačí uložení výchovného trestu, který soud uložil jako přiměřený trest odnětí svobody v trvaných jedenácti měsících, tedy ve spodní hranici zákonné trestní sazby. Výkon trestu však soud odložil na delší zkušební dobu v trvání 3,5 roku.

8.2 Kazuistika č. 2 - Uvedení v omyl, využití omylu v osobě

Stručný popis případu

V měsíci červenci telefonoval paní Anně na její pevnou telefonní linku nějaký muž, který u ní vzbudil dojem, že jí telefonuje její vnuk Jarek. Paní Annu následně při rozhovoru požádal o půjčku finanční hotovosti 30.000,- Kč, kterou potřebuje na zakoupení osobního automobilu. Po příslibu půjčky paní Anně sdělil, že pro peníze přijde jeho kamarád Michal, že mu má peníze předat. Asi po hodině od telefonátu do bydliště paní Anny přišel nějaký muž, který se jí přestavil jako Michal, kamarád jejího vnuka Jarka. Paní Anna mu předala 30.000,- Kč na hotovosti. Po předání peněz muž z jejího bytu odešel. Ještě téhož dne, po předání peněz paní Anna telefonovala svému vnukovi Jaroslavovi, zda mu kamarád peníze předal a zda mu peníze stačili. V tuto dobu se paní Anna dozvěděla, že její vnuk ji netelefonoval a peníze po ní nechtěl a že se tak stala obětí podvodníka.

Charakteristika paní Anny

Paní Anně bylo v době spáchání trestného činu 86 let. Bydlí ve městě na sídlišti v bytě v panelové zástavbě. Paní Anna je vdova, v bytě již delší dobu bydlí sama. Má dvě děti a rovněž již tři dospělé vnoučata, všichni bydlí v jiných městech. Do svého bydliště má zavedenou pevnou telefonní linku, přičemž její jméno je uvedeno v telefonním seznamu.

Výpověď paní Anny a další úkony

V rámci prověřování výše uvedené věci bylo požadováno podání vysvětlení po poškozené paní Anně, ročník 1922. Ta uvedla, že je ve starobním důchodě, bydlí sama v panelovém domě. Dne 18.6. kolem 12.00 hod. jí doma zvonil telefon (pevná linka), když telefon zvedla, tak se ve sluchátku ozval mužský hlas. Doslova jí řekl, "Ahoj babi, jak se máš a co zdraví". Jelikož po hlase

nikoho nepoznala, tak se muže zeptala, kdo volá. Na to jí muž odpověděl otázkou, „Hádej, no přece někdo z příbuzenstva“. Paní Anna na to zareagovala odpovědí, to jsi ty Jarku, máš nějaký divný hlas. Muž jí na to řekl ano to jsem já, jsem jenom trochu nachlazený. Do telefonu následně paní Anně sdělil, že je momentálně v Olomouci, že tam kupuje automobil, ale že mu na jeho koupi něco schází. Zeptal se jí, jestli by mu na auto nemohla půjčit peníze. Paní Anna mu řekla, že má doma 30.000,- Kč, že mu je půjčí. Na to jí muž do telefonu řekl, že nemůže pro peníze přijet, ale že za ní pošle svého kamaráda Michala, kterému má peníze předat a že mu Michal peníze do Olomouce přiveze. Dále jí sdělil, že má jít ven před dům, že tam na ní bude Michal čekat. Při ukončení rozhovoru paní Anně následně řekl, že to nemá říkat rodičům, že to bude jejich tajemství. Po ukončení telefonátu šla paní Anna ven před dům. Asi po 15 minutách si všimla, že opodál zastavilo auto a z něho vystoupil mladší muž v kšiltovce, který šel směrem ke vchodu do domu, kde ona bydlí. Když muž procházel kolem ní, tak ho paní Anna oslovila, zeptala se ho, zda je Michal. On jí odpověděl, že ano, že ho posílá Jarek pro peníze. Paní Anna následně tohoto muže pozvala do svého bytu. V bytě muž zůstal stát na chodbě, nechtěl jít dál. Na chodbě bytu mu paní Anna předala 30.000,- Kč. Po převzetí peněz muž poděkoval a z bytu odešel. Asi po dvou hodinách paní Anna zatelefonovala svému vnukovi Jaroslavovi a zeptala se ho, jestli mu Michal peníze předal a zda automobil koupil. Vnuk jí na to řekl, že ji netelefonoval, že žádné auto nekupuje a že se ona pravděpodobně stala obětí podvodníka a poradil jí, že má jít na Policii ČR věc oznámit, což ona učinila.

V rámci prověřování věci bylo s poškozenou paní Annou přikročeno k vyhotovení identikitu podezřelého muže, který se jí představil jako Michal. K jeho popisu uvedla, že se jednalo o muže ve věku kolem 30 až 35 let, byl vysoký kolem 175 cm, měl silnější postavu. Obličej měl kulatý, pokožku hladkou, snědou bez stop vousů, vlasy měl tmavě hnědé, uschované pod kšiltovou čepicí. Na očích měl tmavé sluneční brýle. Když promluvil, tak si

poškozená všimla, že má nějaký cizí přízvuk. Odhadovala, že se muže jednat o nějaký východoslovanský přízvuk. Podle popisu podezřelého byl vyhotoven jeho identikit, o kterém poškozená prohlásila, že na 90% odpovídá popisu podezřelého. Na základě identikitu bylo vytipováno 8 osob, které se v minulosti dopouštěly obdobné trestné činnosti. Po vytipování podezřelých osob bylo, dle ustanovení § 104b tr. řádu, přikročeno k provedení rekognice podezřelé osoby podle fotografií. Před vlastní rekognicí byla poškozená za přítomnosti státního zástupce a soudce okresního soudu vyslechnuta jako svědek se zaměřením na popis skutku a popis podezřelého. Po předložení fotografií poškozená označila jednu fotografii muže, který z 80% odpovídal popisu muže, kterému předala své peníze.

Výpověď podezřelé osoby

Po provedené rekognice bylo přistoupeno k výslechu podezřelého muže pana Arpáda. Ten při podání svého vysvětlení popřel, že by se dopustil uvedeného jednání, přičemž uvedl, že v době spáchání uvedeného činu se nacházel na jiném místě s tím, že mu jeto výpověď můžou dosvědčit další osoby, což tyto následně učinily.

Ohledání místa činu

Po přijatém oznámení paní Anny bylo bezprostředně učiněno ohledání místa činu – místa, kde došlo k předání peněz. Ohledáním místa činu však nebyly zjištěny žádné stopy. Rovněž bylo provedeno na místě události šetření, které bylo zaměřeno na zjištění dalších svědků, které by pomohly k vypátrání podezřelé osoby, nebo ke ztotožnění vozidla, kterým pachatel na místo činu přijel. I tímto šetřením však nebyly zjištěny žádné bližší informace.

Šetření Policie ČR

Prověřování věci bylo dále zaměřeno na vypátrání telefonu, z kterého podezřelý poškozené telefonoval a k ustanovení totožnosti volajícího. Po předchozím souhlasu poškozené byl ze společnosti Telefónica O2 Czech Republic, a.s. vyžádán výpis telefonních hovorů telefonní stanice poškozené. Z výpisu bylo zjištěno, že na telefon poškozené bylo telefonováno z telefonního čísla evidovaného u společnosti T-Mobile. Bylo zjištěno, že k hovoru došlo až v 14.00 hod. a ne kolem 12.00 hod. jak uváděla poškozená.

Prostřednictvím soudce okresního soudu byla po společnosti T-Mobile, dle ustanovení § 88a odst. 1 tr. řádu, vyžádána lustrace telefonního čísla z kterého podezřelý poškozené telefonoval a dále vyhotovení podrobného detailního výpisu poskytnutých telekomunikačních služeb předmětného telefonního čísla. Ze zprávy společnosti Telefónica O2 a z telefonního výpisu vyplynulo, že SIM karta s předmětným telefonním číslem je předplacenou – anonymní službou, čímž není znám uživatel telefonního čísla. SIM karta byla aktivována dne 18.6. (v den spáchání trestného činu) a byla použita v novém, dříve nepoužívaném telefonním přístroji. Z telefonního přístroje byly uskutečněny hovory pouze dne 18.6. a to na 23 pevných telefonních stanic v Olomouckém a Moravskoslezském kraji. Samotné hovory byly uskutečněny v Ostravě v místní části Přívoz. Vyhodnocením těchto hovorů bylo zjištěno, že se jedná jen o krátké hovory v řádu několika sekund. Pouze hovor s telefonním číslem paní Anny byl delší v řádu několika minut.

Z provedeného vyhodnocení zprávy a výpisu telekomunikačního provozu bylo zjištěno, že pachatel si pro spáchání trestného činu pořídil novou SIM kartu a nový telefonní přístroj, který použil pouze na typování možných obětí a následně k navázání podvodného rozhovoru. Tento telefon i telefonní číslo, nepoužil pro jinou komunikaci. Pro komunikaci se svým spolupachatelem zřejmě používal jiný telefonní přístroj.

Rozhodnutí ve věci

Vzhledem k tomu, že nebylo prokázáno, že se uvedeného činu dopustila konkrétní osoba a ve věci byly již provedeny veškeré úkony, byla věc, dle ustanovení § 159a odst. 5 tr. řádu., odložena neboť se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání konkrétní osoby.

Analýza věci

Z provedeného šetření vyplynulo, že se uvedeného jednání pravděpodobně dopustila organizovaná skupina pachatelů, která měla při spáchání trestného činu rozdělené role. Jeden pachatel zřejmě podle křestních jmen v telefonním seznamu typoval vhodné oběti – seniory, se kterými po telefonu navazoval kontakt, snažil se u nich nabudit dojem, že hovoří se svými příbuznými. Jakmile se mu podařilo své oběti přesvědčit, že hovoří se svým příbuzným, tak je jejich jménem požádal o finanční půjčku. Poblíž místa, kde jejich oběť bydlí, operoval jeho spolupachatel. Po té, co dostal příslib půjčky, tak se snažil svoji oběť dostat do časového presu a mimo své bydliště - mimo přístup k telefonu. Z uvedeného důvodu chtěl, aby poškozená čekala na jeho „kamaráda“ před domem. Uvedeným jednáním se jistil, aby si jejich oběť dodatečně telefonicky neověřila u pravého příbuzného jeho žádost o půjčku nebo se spojila se svými příbuznými a spáchání jejich činu tak překazila. O tom, že se spolupachatel tohoto trestného činu nacházel poblíž bydliště poškozené, svědčí i to, že ten se do bydliště poškozené dostavil do 15 minut od telefonátu. Pravděpodobně těchto spolupachatelů bylo více, jelikož z výpisu z telekomunikačních služeb telefonního čísla pachatele vyplynulo, že telefonoval do několika vzdálených měst zároveň a to i po té, co od paní Anny získal příslib půjčky. Z tohoto vyplývá, že pachatelů muselo být více a s páčáním této trestné činnosti museli mít zkušenost. Pachatelé, nebo přinejmenším jejich organizátor, museli být obeznámeni s principem fungování telekomunikačních zařízení (možná zkušenost z minulé objasněné trestné činnosti či zkušenosti

získané v nápravně výchovném zařízení). K páchání trestné činnosti používali nové telefonní číslo, ale i nový telefonní přístroj, aby omezili riziko svého odhalení. Pachatel, který se v telefonátech vydával za příbuzné, musel být „dobrý“ psycholog a musel mít dobré vyjadřovací schopnosti, kterými svoji oběť přesvědčil, že hovoří se svým příbuzným a dosáhl příslibu poskytnutí finanční půjčky.

To že tato trestná činnost není ojedinělá svědčí i článek Synkové P (2007), který byl dne 5.7.2007 uveřejněn na internetové stránce města Kroměříže, ohledně odhalení skupiny čtyř osob z České republiky a Polska, která se na území České republiky v letech 2005 až 2006 dopustila v 63 případech obdobné trestné činnosti na seniorech (ročník 1910 až 1935) se škodou 8.408.000,- Kč. K typování svých obětí pachatelé používali elektronického telefonního seznamu, přičemž převážně si vytipoval ženy. Vodítkem jim byla křestní jména, u kterých předpokládal, že patří starým lidem (většinou se jednalo o jména Anna, Libuše, Hilda, Žofie aj.).

8.3 Kazuistika č. 3 - Uvedení v omyl nebo využití omylu ve vztahu k činnosti nebo události - Podvodné vylákání finančních prostředků pod záminkou zaplacení objednaného zboží členem rodiny

Stručný popis případu

V měsíci červenci nezjištěný pachatel od poškozené paní Vlastimily r. 1924, v jejím bydlíšti, vylákal finanční hotovost 15.000,- Kč s tím, že se jedná o platbu za náhradní díly na automobil, které si u něho objednal její syn Oldřich. Po návratu syna ze zaměstnání poškozená zjistila, že se stala obětí podvodníka a následně tuto věc oznámila na Policii ČR.

Charakteristika paní Vlastimily

Paní Vlastimila je vdova, v době spáchání uvedeného trestné činu jí bylo 83 let. Bydlí sama ve městě v bytě v klasické městské činžovní zástavbě. Její jediný syn Oldřich bydlí ve svém bytě, ve stejném činžovním domě jako jeho matka.

Výpověď paní Vlastimily

Z výpovědi paní Vlastimily vyplynulo, že bydlí v klasickém městském nájemním domě v bytě v přízemí. V uvedeném domě, ale v jiném bytě bydlí i její syn Oldřich. Dne 26.7. kolem 11.30 hod., někdo zazvonil na její zvonek. Když paní Vlastimila otevřela dveře, tak u dveří uviděla stát nějakého muže, který měl v ruce složky s nějakými písemnostmi. Tento muž, když paní Vlastimilu uviděl, tak jí oslovil a to výrazem: "Je doma mladej". Paní Vlastimila se ho zeptala, zda tím myslí jejího syna Oldřicha. Muž jí na to řekl, že ano, že si ten u něho objednal nějaké díly na opravu automobilu, přičemž mu dal jen zálohu 500,-. Kč a on si k němu jde pro další peníze. Paní Vlastimila mu řekla, že ona peníze nemá a že se má obrátit přímo na syna. Na to muž před ní vzal svůj mobilní telefon, na kterém vytočil nějaké číslo. Následně telefonoval, přičemž

paní Vlastimila usoudila, že hovoří s jejím synem Oldřichem. Po ukončení telefonátu se paní Vlastimily zeptal, zda by si nemohl jít sednout k ní do bytu, že v bytě jejímu synovi vystaví doklady od automobilových součástek. Paní Vlasta tohoto muže zavedla do kuchyně, kde se muž posadil ke kuchyňskému stolu. Muž vzal složku s dokumenty a začal zde něco vypisovat. Následně paní Vlastimile řekl, že mu její syn do telefonu řekl, že mu má dát 15.000,- Kč, na ty součástky, které si u něho objednal. Paní Vlastimila mu peníze nejdříve nechtěla dát, že si to má vyřídit se synem, až se vrátí z práce. Muž jí na to řekl, že nemá čas na něho čekat, že za chvíli odjíždí na dovolenou. Jelikož muž na ní naléhal, předstíral, že je v časovém presu, tak mu paní Vlastimila finanční hotovost 15.000,- Kč předala. Muž jí vystavil fakturu a potvrzení o převzetí peněz a následně z bytu paní Vlastimily odešel. V bytě paní Vlastimily se zdržel asi 5 minut. Odpoledne, když se vrátil pán Oldřich z práce, tak mu paní Vlastimila sdělila, že za něho zaplatila jeho známému 15.000,- Kč, za automobilové součástky. Syn jí však řekl, že on o ničem nevím, že si žádné součástky na automobil u nikoho neobjednal. Paní Vlasta k podezřelému muži uvedla, že se jednalo o muže ve věku kolem 50 let, střední silnější postavy. Přesný popis muže si již paní Vlastimila nevybavila. Uvedla jen, že možná mohl mít knírek, nebo bradku. Na hlavě měl kšiltovku, kterou si z hlavy nesundal. Byl oblečen v montérkách nebo v nějakém pracovním oděvu. Paní Vlastimila nebyla schopna zhotovit identikit podezřelého muže.

Výpověď pana Oldřicha

Z vyjádření pana Oldřicha bylo zjištěno, že mu jeho matka po návratu domů z jeho zaměstnání řekla, že má pro něho nějakou fakturu, kterou u ní pro něho nechal nějaký muž za objednané automobilové součástky. Dále mu sdělila, že tomuto muži vyplatila 15.000,- Kč. On však o ničem nevěděl, u nikoho si žádné automobilové součástky neobjednával. Rovněž mu nikdo netelefonoval do jeho

zaměstnání nebo na jeho mobilní telefon. Muže, který navštívil jeho matku, nezná.

Ohledání místa činu a kriminalistická expertíza

Na místě spáchání trestného činu bylo provedeno jeho ohledání. Ohledáním místa činu byla zajištěna věcná stopa – faktura vypsaná podezřelou osobou. Uvedená faktura byla zajištěna jako věcná stopa. Jiné stopy na místě činu nebyly zjištěny.

Provedenou prohlídkou zajištěné faktur bylo zjištěno, že se jedná o standardizovaný předtištěný formulář, který byl vypsán psacím písmem. Na uvedené faktuře bylo uvedeno pět položek, které tvořily seznam různých automobilových součástek. Uvedené ručně psané písmo vykazovalo několik hrubých pravopisných chyb.

Při prověřování uvedeného případu bylo prováděno vyhodnocování podobné trestné činnosti, která byla spáchána na seniorech. Vyhodnocením podobných případů bylo zjištěno, že obdobná trestná činnost, která je páchána pachatelem pod legendou dodání automobilových součástek a za využití předstíraného telefonního rozhovoru je evidována ve východních Čechách. Uvedené případy byly šetřeny ve spolupráci s bývalou Krajskou správou Policie ČR Východočeského kraje, již pracovníci již měli vytypované podezřelé osoby, od kterých získali vzorek jejich ručního písma, které byly zaslány na Kriminalistický ústav Praha k provedení expertízy. Z tohoto důvodu byla faktura se vzorkem písma pachatele, kterou zanechal podezřelý na místě činu u paní Vlastimily, zaslána na Kriminalistický ústav v Praze k provedení expertízy a to v oboru daktyloskopie a písmoznalectví. Provedenou daktyloskopickou expertízou však bylo zjištěno, že zajištěná písemnost neobsahuje daktyloskopické stopy, které by umožnily individuální identifikaci pachatele. Provedenou expertízou ručního písma však bylo zjištěno, že ruční písmo vyhotovil vytypovaný podezřelý pán Dušan.

Šetření Policie ČR a vyhodnocení věci

V době, kdy tato skutečnost vyšla najevo, bylo po panu Dušanovi vyhlášeno celostátní pátrání, přičemž pán Dušan byl ve věci své podvodné trestné činnosti stíhán jako uprchlí. Pátrání po panu Dušanovi probíhalo více než jeden rok. Do doby, než byl Policií ČR vypátrán a zadržen se na území celé České republiky dopustil 99 případů podvodného jednání na seniorech. Pán Dušan se svým jednáním dopustil trestného činu podvodu dle ustanovení § 250 odst. 1,2 tr. zákona. Ze spáchání uvedeného činu byl okresním soudem odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 12 měsíců s podmíněčným odkladem na dobu 2 let.

8.4 Kazuistika č. 4 - Uvedení v omyl nebo využití omylu ve vztahu k činnosti nebo událost s následnou krádeží finanční hotovosti

Stručný popis případu

Dne 14.7. se neznámý muž a neznámá žena dostavili do bydliště paní Emilie r. 1937 a pana Drahomíra r. 1936. V době jejich pobytu v bytě poškozených, za doby nepřítomnosti pana Drahomíra, od paní Emilie pod legendou uhrazení nákladu na operaci jejich syna po dopravní nehodě, vylákali finanční hotovost 20.000,- Kč a následně využili nepozornosti paní Emilie a v bytě jí odcizili další finanční hotovost ve výši 25.000,- Kč, čímž paní Emilii a panu Drahomírovi způsobili celkovou škodu 45.000,- Kč.

Charakteristika poškozených

Pán Drahomír měl v době spáchání trestného činu 73 let. Se svoji manželkou Emilií stáří 72 let bydlí ve městě v bytě v panelové sídlištní zástavbě. Mají dvě děti, které bydlí se svými rodinami na druhém konci města. Oba dva jsou starobními důchodci. Paní Emilie při podání svého vysvětlení působila značně nevyrovnaně. Špatně a pomalu si vybavovala průběh celé události. Zvláště jí dělalo problém si rozpomenout, jakým způsobem se podezřelí dostali do jejich bytu. Ve své výpovědi měla tendenci dávat vinu za celou událost svému manželovi. Rovněž si špatně vybavovala podobu podezřelých osob, což se rovněž projevilo při sestrojování identikitu.

Výpověď pana Drahomíra – trestní oznámení

Pán Drahomír v rámci podání svého trestního oznámení uvedl, že bydlí v bytě v panelové zástavbě se svoji manželkou. Dne 14.7. kolem v dopoledních hodinách šel na nákup. V době, kdy přicházel k domu, kde bydlí, kolem 11.05 hod. si všiml, že ze vchodu domu vycházejí nějakí cizí lidé, muž a žena. Ti následně před domem nasedli do osobního automobilu bílé barvy,

pravděpodobně zn. Hyundai, které mělo mezinárodní poznávací značku Slovenska. Po nasednutí do automobilu odjeli pryč. V té době si uvedených osob všiml jen letmo, blíže si je neprohližel. Když přišel domů, tak mu manželka sdělila, že ho doma hledal muž a nějaká žena, kteří hovořili slovensky. Tyto lidi pustila do jejich bytu a usadila je v obývacím pokoji. Muž měl jeho manželce říkat, že jejich syn se nachází po autonehodě v nemocnici a že po nich chce nemocnice uhradit léčbu. Oni prý nemají české koruny, ale pouze dolary, které jim je v bance vymění až někdy odpoledne. Jeho manželku následně požádali o půjčku 20.000,- Kč s tím, že jí nechají v zástavě taštičku s částí dolarů. Po výměně zbytku dolarů jí odpoledně peníze vrátí. Jeho manželka jim předala 20.000,- Kč na hotovosti. Jednalo se o jejich společné peníze, které měli uložené v obývacím pokoji v šuplíku v obálce. V tomto šuplíku měli uschované další peníze v obálkách, určené na různé účely. Muž následně vylákal jeho manželku do kuchyně. Když se manželka vrátila, tak viděla muže stát poblíž zásuvky, kde mají uschované peníze. Muž a žena se následně s jeho manželkou rozloučili a z bytu rychle odešli. Po jejich odchodu se šla jeho manželka podívat, co muž dělala u šuplíku. V té době si všimla, že ze šuplíku jí byly odcizeny všechny obálky s penězi, celkem 25.000,- Kč. Po té co mu jeho manželka celou věc sdělila, se společně podívali do taštičky, kterou zde podezřelí nechali. Prohlídkou taštičky zjistili, že v taštičce dolary nenacházejí. Bylo tam pouze mýdlo a nějaký sáček. Při kontrole taštičky si všimli, že pod konferenčním stolem na zemi leží nějaká zmačkaná bankovka. Když si jí prohlédl, tak zjistil, že se jedná o 100,- US dolarovou bankovku. Tato bankovka se mu zdála podezřelá, myslel si, že se jedná o falešné peníze. Tuto bankovku následně Policii ČR dle ustanovení § 78/1 tr. řádu vydal jako věc důležitou pro trestní řízení.

Výpověď paní Emilie

K případu bylo následně požadováno podání vysvětlení po paní Emilii. Ta při podání svého vysvětlení působila nejistě a značně zmateně, zejména, co se týkalo způsobu, jakým se dostali podezřelí do místa jejího bydliště. Svoji výpověď opravovala nebo si i protiřečila. Z její výpovědi vyplynulo, že dne 14.6. v dopoledních hodinách šel její manžel Drahomír do obchodu nakoupit. Když byl manžel pryč, tak u vchodu do jejich bytu někdo zazvonil. Když otevřela, tak si všimla, že zde stojí muž a žena, kteří hovořili slovensky. Muž se jí zeptal, zda má manžela doma. Ona jim řekla, že ne, že ale za chvíli přijde. Muž jí na to řekl, že na něho počká. Ona nechala tyto lidi stát u vchodu, ale nechal otevřené dveře do bytu. Následně uvedla, že přišel manžel a pozval je dál. Když byla následně konfrontována s výpovědí jejího manžela, že se ten vrátil domů až po jejich odchodu, tak uvedla, ano, ale že se vrátil brzy. Po té pokračovala, že když se manžel nevracel, tak tyto lidi pozvala dál do bytu. Uvedla je do obývacího pokoje, kde se posadili na pohovku. V bytě jí muž říkal, že měli havárku, že jejich syn je v místní nemocnici. Žena následně vzala svůj mobilní telefon a začala do něho něco vyťukávat. Poté začala do telefonu hovořit, následně telefon předala muži. Paní Emilie slyšela, jak muž do telefonu říká „pán doktor“, usoudila, že hovoří s lékařem. Po ukončení telefonátu muž paní Emilii řekl, že potřebuje půjčit 2000,- Kč na operaci syna. Paní Emilie mu řekla, že mu tyto peníze půjčí, on jí na to řekl, že jí dá do zástavy dolary. Na to šla do sekretáře, který se nacházel rovněž o obývacím pokoji. V sekretáři v šuplíku měla v několika obálkách uloženou finanční hotovost. Vzala jednu obálku s 20.000,- Kč. Z této obálky dala muži 2.000,- Kč. Muž jí na to řekl, že mu špatně rozuměla, že potřebuje 20.000,- Kč. Následně po té začal bečet a utírat si slzy. Přitom v ruce držel ruličku s dolary. Paní Emilii bylo muže líto, a proto mu půjčila další 18.000,- Kč. Muž jí děkoval a potom jí řekl, že jí nechá doma kabelku s dolary. Údajně mu banka peníze vymění až kolem 16.00 hod., a po té jí půjčku vrátí. Kabelku potom položil na konferenční stůl. Paní Emilii

následně řekl, že se mu udělalo nevolno, zda by mu nedala něco napítí. Paní Emilie odešla do vedlejší místnosti do kuchyně, kde vzala láhev s limonádou a sklenicí. Do obývacího pokoje se vrátila vzápětí. Muž jí na to řekl, že limonádu nemůže, že má cukrovku a požádal jí o sklenici vody. Paní Emilie proto opět odešla a to do komory, kde měla uskladněné minerálky. Když se vrátila zpět do obývacího pokoje, tak si všimla, že muž stál poblíž sekretáře a sbíral něco z podlahy. Nevěnovala tomu však pozornost. Po té muži podala minerálku, muž minerálku vzal a napil se z láhve. Po té poděkoval a spolu se ženou odešel z bytu pryč. Po jejich odchodu se šla podívat do obývacího pokoje. Přemýšlela, co muž mohl z podlahy sbírat. V obývacím pokoji si však všimla, že zásuvka sekretáře není dovřená, ačkoliv ona vždy zásuvku zavírá. Když šuplík otevřela, tak zjistila, že ze šuplíku jí byly odcizeny všechny obálky s penězi. V tu dobu přišel domů její manžel. Tomu řekla, co se jí přihodilo. Spolu s manželem se podívali do kabelky, kterou podezřelí na místě nechali. Po jejím otevření zjistili, že je zde pouze mýdlo a sáček. Peníze v kabelce nebyly. Manžel následně na zemi pod stolkem našel ležet zmuchlanou dolarovou bankovku, o které si její manžel myslel, že je falešná. Spolu s manželem potom usoudili, že byli podvedeni a okradeni. Manžel následně šel na policii věc oznámit. K popisu podezřelých uvedla, že muž mohl mít kolem 60 let, byl vysoký kolem 170 cm, měl černé vlnité prošedivělé vlasy. Žena mohla mít kolem 50 let, mohla být vysoká kolem 160 až 165 cm, měla tmavé mírně prošedivělé vlasy. Blíže jí nebyla schopna popsat.

S paní Emilií byl učiněn pokus o vyhotovení identikitu podezřelých osob. Paní Emilie však nedokázala dostatečně popsat podezřelé osoby. Výsledný identikit, dle její výpovědi, se mohl podezřelým osobám podobat jen na 50%.

Ohledání místa činu

Na místě činu, v bytě paní Emilie a pana Drahomíra bylo provedeno ohledání místa činu. V rámci ohledání bylo zjištěno, že v bytě na konferenčním stolu se

nachází pánská černá látková kabelka s obsahem mýdla a sáčku. Uvedená kabelka i s obsahem byla zajištěna jako věcná stopa č. 1. Při hledání místa činu byly zajištěny další věcné stopy a to 1 ks sklenice jako věcná stopa č. 3 a 1 ks PET láhve s minerálkou jako věcná stopa č. 3. Kabelka i s jejím obsahem byla odeslána na odbor kriminalistické techniky a expertíz ke zkoumání, zda kabelka obsahuje stopy biologického materiálu, se které lze získat vzorek DNA a k následnému porovnání. Stopy č. 2 a 3 byly odeslány uvedenému odboru ke zjištění možných daktyloskopických stop. Provedeným zkoumáním stopy č. 1 na oboru kriminalistické techniky však nebyla zajištěna žádná biologická stopa, která by obsahovala vzorek DNA. Při odborném zkoumání stop č. 2 a 3 v oboru daktyloskopie byly na obou předmětech zjištěno několik fragmentů daktyloskopických stop – otisků prstů, které však neobsahovaly potřebný počet znaků k individuální identifikaci a byly tak vyhodnoceny jako neupotřebitelné. Na věcné stopě č.3 na PET láhvi byla metodou kyanoakrylátovou metodou, po aplikaci prostředků pro vyvolání fragmentů latentních stop zjištěna jedna upotřebitelná stopa a to otisk vršku prstu. Porovnáním této stopy s kontrolními otisky domácích osob nebyla zjištěna vzájemná shoda. Uvedená stopa byla následně porovnána v automatizovaném daktyloskopickém identifikačním systému, přičemž vzájemná shoda s kontrolními otisky podezřelých osob nebyla zjištěna.

Šetření Policie ČR

Prověřování věci dále pokračovalo se zaměřením na zjištění pravosti dolarové bankovky, kterou pachatel nejspíše zapomněl na místě činu. Uvedená bankovka byla zaslána do České národní banky, na odbor ochrany platitel. Zde bylo zjištěno, že se jedná o pravou stodolarovou bankovku vydanou federální národní bankou USA. V době, spáchání uvedeného trestného činu tato bankovka měla hodnotu 1.841,- Kč. Dotyčná bankovka nemohla být využita k případnému dalšímu zjištění stop a to k vyvolání biologických, nebo i

daktyloskopických a to z důvodu, že při zkoumání by došlo k jejímu celkovému znehodnocení. Ke znehodnocení bankovky přitom musí dát souhlas národní banka toho státu, který jí vydal. V tomto případě Federální národní banky USA. Jelikož tento souhlas nebyl získán, bankovka nemohla být využita k dalšímu zkoumání. Proto bylo rozhodnuto, že bankovka již není důležitá pro další trestní řízení a jediný možný postup byl bankovku vrátit. O bankovku však nikdo neprojevil zájem. Nečinil si na ní právní nárok pán Drahomír, který bankovku na policii odevzdal, rovněž paní Emilie, které prakticky pachatel bankovku mohl na místě úmyslně zanechat, neprojevila o bankovku zájem a osoba, která bankovku na místě zanechala, nebyla známa. Z uvedeného důvodu byla bankovka vydána Úřadu pro zastupování státu ve věci majetkových k dalšímu opatření.

Rozhodnutí ve věci

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že neznámý muž a neznámá žena se dopustili trestného činu podvodu dle ustanovení § 250 odst. 1 tr. zákona a trestného činu krádeže dle ustanovení § 247 odst. 1, odst. 2 tr. zákona. Jelikož se provedeným šetřením nepodařilo zjistit pachatele těchto trestných činů a zahájit tak jejich trestní stíhání, byla věc dle ustanovení § 159a/5 tr. řádu odložena.

8.5 Kazuistika č. 5 - Krádež finanční hotovosti z bytu pod záminkou provedení ankety

Stručný popis případu

Dne 29.7. navštívila neznámá žena poškozenou paní Jiřinu v jejím bydlšti. Pod záminkou provedení placené ankety se nechala poškozenou pozvat do jejího bytu. Pod legendou rozměnění bankovky v hodnotě 5000,- Kč zjistila, kde má poškozená uložené peníze a ty následně z důvodu nepozornosti paní Jiřiny odcizila.

Charakteristika paní Jiřiny

Paní Jiřině bylo v době spáchání tohoto trestného činu 76 let. Žije ve městě v bytě v panelové zástavbě. Ve svém bytě žije sama. Paní Jiřina je již delší dobu vdovou, má 3 děti, které mají své vlastní bydliště. Udrhuje časté sociální styky s rodinnými příslušníky i se svými sousedy v domě, vesměs rovněž s osobami důchodového věku. Paní Jiřina je na svůj věk v dobré fyzické i psychické kondici. Neměla problém si vybavovat průběh celého jednání. Problém jí spíše dělalo vybavení si podoby podezřelé osoby. Tuto osobu nebyla schopna i přes krátký časový odstup popsat. Krádež peněz na paní Jiřinu, na rozdíl od jejich vrstevnic, nezanechala psychické následky (zřejmě i z důvodu poměrně nízké škody). Větší obavu spíše měla z toho, že by se o celé věci dozvěděly její kamarádky ze sídliště a ona by se stala objektem jejich řečí a posměchu.

Výpověď paní Jiřiny – trestní oznámení

Dne 29.7. oznámila na Policii ČR paní Jiřina, ročník 1932, že byla v místě svého bydliště okradena jí neznámou ženou. Z podání trestního oznámení paní Jiřiny vyplynulo, že bydlí sama v panelovém bytě v druhém patře. Dne 29.7. kolem 09.00 hod. se nacházela na balkóně svého bytu, kde zalévala květiny.

V tu dobu si všimla, že pod domem, kde bydlí, jde po chodníku nějaká žena v bílém oblečení. Tato žena zamířila rovnou k jejich vchodu do domu. Když byla poblíž vchodu, tak si jí na balkoně všimla, zavolala na ni a ukázala směrem ke vchodu. Ona usoudila, že žena chce jít do domu a proto jí ze svého bytu otevřela hlavní dveře. Následně vyšla ven na chodbu, zjistit, co žena v domě chce. Tato žena vyšla po schodech až k ní a řekla jí, že provádí průzkum, jestli by jí nemohla položit několik otázek. Paní Jiřina s tím souhlasila a ženu pozvala do svého bytu. Zde se posadily v kuchyni ke kuchyňskému stolu. Žena na stůl vyndala nějaké dokumenty a dále paní Jiřině sdělila, že se jedná o placený výzkum, že jí za to dá finanční hotovost 1007,- Kč, ale že tuto částku musí vykázat a něco napsat. Následně se ptala na osobní poměry paní Jiřiny. Ptala se jí na jméno, věk, bydliště, na její rodinný stav, na děti, zda děti bydlí u ní a podobně. Odpovědi paní Jiřiny si značila. Následně vyndala z peněženky bankovku v hodnotě 2000,- Kč a 7,- Kč v mincích. Požádala ji, jestli by jí bankovku 2000,- Kč nerozměnila. Ona jí na to řekla, že má štěstí, že má doma posledních 2000,- Kč. Následně z kuchyňské linky, z horní skříňky, vyndala svoji peněženku, ve které měla 2000,- Kč v 1000,- Kč bankovkách. Bankovku následně ženě rozměnila, ta jí předala 1007,- Kč. Při tom, jak vyndávala peníze z peněženky, si neznámá žena musela všimnout, že v peněžence nejsou žádné další peníze. Následně se ženou ještě chvíli hovořila. Žena jí řekla, že ještě musí jít do jiných rodin a že má u sebe pouze bankovku v hodnotě 5000,- Kč. Následně se paní Jiřiny zeptala, zda skutečně doma ještě nemá nějaké peníze, jestli by jí tuto bankovku nerozměnila. Paní Jiřina si vzpomněla, že má doma 7.000,- Kč, které si u ní uschovala její sestra. Tyto peníze měla uložené v pouzdru v horní skříňce kuchyňské linky. Ženě slíbila, že jí bankovku 5000,- Kč rozmění. Šla ke kuchyňské lince, z horní skříňky vzala pouzdro s penězi od sestry. Přitom, jak peníze vzala, tak si celou transakci rozmyslela. Ženě řekla, že to nejsou její peníze, že je na rozměnění nemůže použít. Následně pouzdro s penězi vrátila zpět do

kuchyňské linky. Žena na to zareagovala tak, že jí řekla, že to nevadí. Vstala od stolu, přičemž ze stolu vzala odloženou peněženku paní Jiřiny a přišla s ní k ní, ke kuchyňské lince. Následně si stoupala mezi ní a kuchyňskou linku, takže jí zakryla výhled. Poté uložila její peněženku do horní (otevřené) skříňky kuchyňské linky a tu následně zavřela. V té době ona neměla výhled do této skříňky. Následně jí žena poděkovala, rozloučila se s ní a nechala se vyprovodit z domu. Po odchodu ženy jí bylo divné, že žena její peněženku uložila do skříňky v kuchyňské lince. Šla se proto do této skříňky podívat. Odevřela pouzdro s penězi, přičemž zjistila, že peníze v pouzdru nejsou. Došlo jí, že žena peníze z pouzdra musela odcizit, když dávala peněženku do této skříňky. Dále zjistila, že i v peněžence nemá své peníze ve výši 2000,- Kč a to bankovku ve stejné hodnotě, kterou předtím ženě rozměnila. Zůstalo jí pouze 1007,- Kč, které dostala od této ženy a které si uschovala u sebe. Celkem jí tato žena odcizila finanční hotovost ve výši 9.000,- Kč. Šla se následně podívat z okna, ale tuto ženu již neviděla. Po zjištění uvedené věci nejdříve informovala svého syna, sousedku i sestru. Ti přišli k ní do bytu, přičemž jí ukazovala, jak se to celé odehrálo. Všichni přítomní přitom drželi v ruce pouzdro, ve kterém byly dříve peníze uložené. K popisu ženy uvedla, že se jednalo o ženu ve věku kolem 25 let, střední postavy, na obličeji měla silnou vrstvu světlého líčidla. Na hlavě mala středně dlouhé vlasy hnědé barvy, přičemž mohlo jít i o paruku. Žena hovořila česky s přízvukem, podle kterého poškozená usoudila, že by se i mohlo jednat o Romku. Poškozená uvedla, že není schopna sestavit identikit podezřelé osoby a rovněž neví, zda by osobu dokázala identifikovat podle fotografie.

Paní Jiřině bylo předloženo fotoalbum s fotografiemi podezřelých osob. Paní Jiřina si uvedené fotografie prohlédla, přičemž uvedla, že nikoho na fotografiích nepoznává.

Ohledání místa činu

Na místě činu v rámci jeho ohledání byly zajištěny dvě věcné stopy a to peněženka paní Jiřiny a pouzdro na peníze od sestry paní Jiřiny. Uvedené věcné stopy byly zaslány na odbor kriminalistické techniky k případnému vyvolání daktyloskopických stop. Na odboru kriminalistické techniky byly na těchto předmětech vyvolány fragmenty daktyloskopických stop, které však nebyly dostatečný počet znaků k individuální identifikaci. Z uvedeného důvodu byly tyto stopy vyhodnoceny jako neupotřebitelné.

Provedené šetření a rozhodnutí ve věci

Provedeným šetřením nebyly zajištěny žádné další důkazní prostředky, které by dokazovaly, že se uvedeného činu dopustila konkrétní osoba.

Z provedeného šetření vyplynulo, že se pachatel uvedeným jednáním dopustil trestného činu krádeže dle § 247 odst. 1 tr. zákona. Jelikož se provedeným šetřením nepodařilo prokázat, že se uvedeného trestného činu dopustila konkrétní osoba, byla věc dle ustanovení § 159a/5 odložena.

8.6 Kazuistika č. 6 - Krádež finanční hotovosti pod podvodnou legendou prodeje lůžkovin

Stručný popis případu

Dne 28.11. navštívil paní Jiřinu v jejím bydlišti v jejím rodinném domě, jí neznámý muž hovořící slovensky, který jí nabízel k prodeji deky a polštáře z ovčí vlny. Paní Jiřina muže pozvala do svého domu, kde si od prodejce zboží koupila. Po odchodu prodejce zjistila, že jí byla z domu odcizena její peněženka s finanční hotovostí 20.800,- Kč, s občanským průkazem a spořitelní vkladní knížkou, na které měla uloženou finanční hotovost 19.000,- Kč.

Charakteristika paní Jiřiny

Paní Jiřina se narodila v roce 1931. Je vdova a má dvě dcery. V současné době bydlí v obci s 2.500 obyvateli, která je prakticky satelitem bývalého okresního města. Paní Jiřina vlastní řadový rodinný dům, který obývá sama. Jedna její dcera bydlí ve stejné obci, ale na jejím druhém konci. Dcera paní Jiřinu často navštěvuje, rovněž paní Jiřina chodí k dceři na návštěvy. Druhá dcera bydlí v nedalekém městě, svoji matku rovněž navštěvuje. Paní Jiřina netrpí žádnou závažnou zdravotní nebo duševní poruchou. Její stav plně odpovídá jejímu věku.

Výpověď paní Jiřiny – trestní oznámení

V rámci prověřování věci bylo po paní Jiřině požadováno podání vysvětlení k této věci. Paní Jiřina uvedla, že je vdova, bydlí sama v rodinném domě ve středně velké obci. Dne 28.11. kolem 10.45 hod. jí někdo zvonil na zvonek. Když vyšla ven před dům, tak zjistila, že u vchodu do jejího domu stojí nějaký muž. Tento muž hovořil slovensky a nabízel jí k prodeji polštáře a deky z ovčí vlny. V ruce měl v tu dobu v igelitovém sáčku uvedené zboží. Paní Jiřina toto

zboží nejdříve odmítla koupit. Prodejce se jí snažil přesvědčit. Říkal jí, že byl v nedalekém městě se zbožím na předváděcí akci a že se vrací domů. Nevyplatí se mu zboží dovést domů, a že jí je prodá za výrazně sníženou cenu, za 1500,- Kč. Když neuspěl i s touto nabídkou, tak paní Jiřinu požádal, zda by se u ní nemohl napít. Paní Jiřina muže pozvala do domu. Zavedla ho do kuchyně, kde si muž sedl ke kuchyňskému stolu. Paní Jiřina muži nalila do sklenice minerální vodu. Muž jí začal pít. Když byl u ní asi 5 minut. Tak jí opětovně nabídl k prodeji polštáře a deku, tentokrát již za 1000,- Kč. Paní Jiřině napadlo, že by toto zboží mohla koupit k Vánocům dceři. Prodejci řekla, že zboží od něho koupí. Šla z kuchyně do vedlejší místnosti, do obývacího pokoje, kde měla v sekretáři uloženou peněženku s penězi. Z této peněženky vzala 1000,- Kč a peněženku následně vrátila na původní místo. Bankovku v hodnotě 1000,- Kč následně zanesla prodejci do kuchyně. Když přišla do kuchyně, tak prodejce již neseděl u stolu, ale stál poblíž dveří do obývacího pokoje. Uvedenému muži peníze předala, on jí předal polštáře a deku zabalené v igelitovém obalu. Paní Jiřina musela následně nutně odejít na WC. Muže proto doprovodila na chodbu. Na WC se zdržela asi 2 minuty, když vyšla ven ze záchodu, tak zjistila, že muž je již venku. Přes otevřené dveře viděla prodejce s dalším mužem, jak se spolu baví. Vyšla proto ven před dům. Zde jí druhý muž začal nabízet povlečení na polštáře a deku. Začal jí ukazovat různé druhy povlečení. Když si povlečení vybírala, tak první prodejce jí řekl, že nechal u ní doma ceník, že si pro něho zajde. Nečekal na její odpověď a do jejího domu odběhnul. Z domu se vrátil vzápětí zhruba do 1 minuty. Paní Jiřina nakonec povlečení nekoupila. Muži po té odešli k automobilu, který parkoval před jejím domem. Nasedli do automobilu a odjeli pryč. Paní Jiřina doma zakoupené zboží uschovala. Ničeho podezřelého si nevšimla. Asi po dvou dnech chtěla zajít na návštěvu ke své dceři. Chtěla jí dát nějaké peníze k Vánocům, že si na ně má koupit nějaké dárky. Šla proto do obývacího pokoje pro peněženku. V tomto okamžiku zjistila, že peněženku na obvyklém místě nemá. Peněženku hledala

po celém bytě, ale tu již nenašla. Vzpomněla si, že peněženku naposledy měla v ruce v době, kdy kupovala ovčí deky. Uvědomila si, že peněženku dala zpět na původní místo. Dále si uvědomila, že muž, který jí toto zboží prodával, po jejím návratu neseděl u stolu, ale stál poblíž dveří do obývacího pokoje a že mohl otevřenými dveřmi vidět, kam peněženku ukládá. Dále si uvědomila, že muž jí tuto peněženku mohl odcizit v době, kdy byla na záchodě, nebo v době, kdy se do jejího domu vrátil pro zapomenutý ceník. V době, krádeže v peněžence měla 20.800,- Kč. Přemýšlela, co bude dělat. Nejdříve o tom nechtěla nikomu nic říci, aby se jí nikdo neposmíval. Později si však uvědomila, že v peněžence měla i svůj občanský průkaz a vkladní knížku, na které měla uložené 19.000,- Kč. Dostala strach, že jí ještě někdo z vkladní knížky peníze může vybrat. I když měla obavu z výčitek, tak o krádeži peněženky řekla své dceři. Její dcera následně udělala opatření v České spořitelně a.s. ohledně výběru peněz a celou věc oznámila na Policii ČR. K popisu podezřelých mužů paní Jiřina již jen uvedla všeobecný popis. Mělo se jednat o muže ve věku 30 let, kteří byli vysocí kolem 175 cm, byli silnější postavy. Hovořili dobře slovensky, dle jejího názoru se jednalo o rodilé Slováky. Na přesný popis mužů si již nedokázala vzpomenout, rovněž nedokázala zhotovit identikit pachatelů. K automobilu se kterým podezřelí muži odjeli, uvedla, že se jednalo o automobil Škoda stříbrné barvy v provedení kombi. Typ vozidla však nebyla schopna určit. Nevšimla si mezinárodní i registrační značky vozidla.

Ohledání místa činu

Po oznámení uvedeného případu byla v místě bydliště paní Jiřiny, dle ustanovení § 115 tr. ř., provedeno ohledání místa činu. Ohledáním místa činu byla zajištěna jedna věcná stopa – igelitový vak, ve kterém byly původně uloženy polštáře a deka. Tato věcná stopa byla odeslána na odbor kriminalistické techniky a expertízy k zjištění a případnému vyhodnocení

daktyloskopických stop (otisky prstů). Sklenice, ze které podezřelý pil vodu již poškozená umyla, takže na ní nebyly zjištěny žádné stopy. Provedenou expertízou zajištěného igelitového vaku na odboru kriminalistické expertízy bylo zjištěno, že tento vak obsahu jenom fragmenty různých otisků, které nejsou upotřebitelné k individuální identifikaci podezřelé osoby.

Šetření k případu

Provedeným šetřením v okolí místa bydliště paní Jiřiny bylo dále zjištěno, že tento muž navštívil i paní Evu, stáří 40 let. Té se rovněž snažil prodat deky a polštáře z ovčí vlny. Paní Eva však zboží odmítla koupit a do domu muže nepustila. Při odchodu si všimla, že muž nastoupil do automobilu Škoda Fabia stříbrné barvy s mezinárodní poznávací značkou Slovenska. V automobilu seděl jeho řidič a po nastoupení spolujezdce s automobilem objel pryč. K popisu podezřelého muže uvedla, že typuje, že muž mohl mít kolem 35 let, byl menší silnější, hovořil slovensky. Tohoto muže viděla jen krátce, nedokáže ho přesně popsat nebo zhotovit jeho identikit. Výskyt podezřelých osob a automobil již nebyl nikde jinde zaznamenán.

Šetřením u České spořitelny a.s. bylo zjištěno, že již došlo k blokaci odcizené spořitelní vkladní knížky. Česká spořitelna nezaznamenala pokus o výběr finanční hotovosti z odcizené vkladní knížky.

Rozhodnutí ve věci

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že pachatel se pod záminkou žádosti o podání tekutin nechal pozvat do bytu poškozené. Zde pod záminkou prodeje zboží zjistil, kde poškozená uschovává peníze. Následně využil situace, kdy poškozená odešla na záchod, případně využil situace, kdy si poškozená venku od jeho možného spolupachatele vybírala další zboží a pod záminkou toho, že si zapomněl v domě ceník, se do domu vrátil a zde poškozené odcizil její peněženku s finanční hotovostí, s občanským průkazem. Uvedeným jednáním

se tak dopustil trestného činu krádeže dle ustanovení § 247 odst. 1, písm. a) tr. zákona. Jelikož se provedeným šetřením nepodařilo zjistit pachatele uvedeného činu a zahájit tak trestní stíhání určité osoby, byla věc dle ustanovení § 159 odst. 5 tr. řádu odložena.

8.7 Kazuistika č. 7 - Krádež finančních prostředků z účtu poškozené osoby členem rodiny

Stručný popis případu

Paní Ladislava, ročník č. 1974 v době od měsíce července do měsíce listopadu, po té, co si podvodným způsobem opatřila přístupové kódy ke službě telebanking k osobnímu bankovnímu účtu své tchýně paní Marie, stáři 68 let, pomocí těchto přístupových kódů ve 21 případech z účtu své tchýně odcizila celkovou finanční hotovost 62.500,- Kč. Tyto finanční prostředky z účtu tchýně převedla na účet svého manžela pana Zdeňka, ke kterému měla přístup a z tohoto účtu následně peníze vybírala a použila je pro vlastní potřebu. Tchýni následně z poštovní schránky zcizovala výpisy z účtu, aby zabránila, či oddálila odhalení jejího jednání. V době, kdy poškozená krádež peněz zjistila, tak již podezřelá měla připravený následný postup. Začala jednat s bankovními institucemi jménem poškozené a zjišťovat informace, které následně použila pro ztížení vyšetření věci. Z důvodu, aby od sebe odvrátila podezření, tak osobně celou věc ohlásila na okresním státním zastupitelství.

Charakteristika paní Ladislavy

Paní Ladislava měla v době spáchání uvedeného trestného činu 32 let. Je vdaná, bezdětná a se svým manželem Zdeňkem bydlí v bývalém družstevním bytě ve středně velké obci. V minulosti pracovala v soukromé společnosti, která poskytovala nebankovní finanční produkty. V době krádeže již byla nezaměstnaná, ale nebyla hlášena na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Svému manželovi tvrdila, že má výpověď, ale že je v ochranné lhůtě z důvodu pracovní neschopnosti. Dále bylo zjištěno, že paní Ladislava neměla žádný stálý příjem, přičemž měla několik nesplacených pohledávek z dřívější doby. Po té, co se ke svému činu přiznala, neprojevila nad svým konáním žádnou lítost. Mimo protokol jako důvod svého jednání uvedla, že rodiče jejího manžela

preferují jeho sestru a svého syna zanedbávají. Z tohoto důvodu si tuto údajnou nespravedlnost tímto způsobem kompenzovala. Paní Ladislava jediné, čeho litovala, bylo to, že bylo její jednání odhaleno. Nezajímala se o to, jak škodu své tchyni uhradí, ale převážně jí zajímalo to, co by se stalo, kdyby se ke svému činu doznala. S odstupem času, při vyšetřování jiné trestné činnosti paní Ladislavy bylo zjištěno, že doma rodině uvedla, že se uvedeného činu nedopustila, že peníze odcizil někdo z jejího bývalého zaměstnání, ale že ona při výslechu podlehla tlaku policistů a k tomuto činu se doznala.

Charakteristika paní Marie

Paní Marie měla v době krádeže 69 let, je ve starobním důchodu. Žije ve v rodinném domku ve středně velké vesnici v počtu obyvatel do 1500. V domě bydlí pouze se svým manželem. Paní Marie má dvě děti, dceru Evu a syna Zdeňka. Dcera bydlí s manželem a dětmi ve stejné obci ve vlastním rodinném domě. Syn Zdeněk bydlí se svou manželkou Ladislavou rovněž ve stejné obci v bývalém družstevním bytě v bezprostřední blízkosti jejího domu.

Trestní oznámení paní Ladislavy

V měsíci prosinci se paní Ladislava dostavila na okresní státní zastupitelství, kde podala trestní oznámení ohledně krádeže finanční hotovosti z účtu její tchyně paní Marie. Z její výpovědi vyplynulo, že v minulosti pracovala jako obchodní zástupce jedné nebankovní finanční společnosti z Brna. Na základě žádosti této společnosti si na jméno jejího manžela Zdeňka nechala u bankovního domu GE Money Bank a.s. zřídit osobní účet, který používala ke svým podnikatelským účelům. K účtu byla manželovi vydána platební karta, ale tuto kartu používala jen ona. Před nějakou dobou se jí v zaměstnání ztratila její kabelka, ve které měla peněženku s platební kartou od manželova účtu a dále její mobilní telefon s osobními údaji. Mimo jiné v mobilním telefonu měla uložené i informace o přístupových kódech k účtu její

tchýně. O ztrátě věci však neučinila nikde žádné oznámení. Přibližně po čtyřech měsících od krádeže mobilního telefonu její tchýně při náhodném výběru finanční hotovosti z bankomatu zjistila, že na svém účtu nemá žádnou finanční hotovost, ačkoliv na něm měla mít 70.000,- Kč. Tchýně jí v této věci požádala o pomoc. Ona se svojí tchýní šla do České spořitelny a.s., kde podala reklamaci stavu účtu. Dále se zde dozvěděla, že peníze byly z účtu její tchýně v několika případech převedeny na účet jejího manžela Zdeňka. Po tomto zjištění zašla s manželem do GE Money Bank a.s., kde zjistila, že skutečně došlo k převodu finanční částky z účtu její tchýně a následně došlo k výběrům této hotovosti z různých bankomatů. Ona si myslí, že někdo ze strany jejího bývalého zaměstnavatele zneužil její odcizené údaje a platební prostředky a peníze tak její tchýni prostřednictvím účtu jejího manžela odcizil.

Výpověď paní Marie

Na základě oznámení paní Ladislavy bylo požadováno podání vysvětlení poškozené paní Marii. Ta k případu uvedla, že má u České spořitelny a.s. zřízený osobní účet. Na uvedený účet chodí její důchod a důchod jejího manžela. Na uvedeném účtu má sjednanou službu Servis 24 Telebenking. Ona však tuto službu nikdy nevyužívala, protože jí nerozumí a neumí ji použít. Někdy v měsíci březnu potřebovala nutně poslat jednu platbu. Jelikož bydlí v obci, kde se nenachází pobočka České spořitelny a.s., tak požádala svoji snachu Ladislavu, aby jí platbu odeslala přes telefon, prostřednictvím služby telebenking. Pro tento účel snaše předala přístupové kódy k této službě. Snacha jí příkaz přes telefon odeslala. Od této doby tuto službu prostřednictvím snachy využila asi třikrát. V měsíci srpnu ji poprvé nedošel pravidelný měsíční výpis z účtu. Ona si myslela, že se výpis někde ztratil. Výpis však nedostala ani v následujících měsících. To se jí však zdálo podezřelé a proto se obrátila na Českou spořitelnu a.s.. Zde jí však bylo řečeno, že výpisy jí jsou pravidelně odesílány. Zašla i na pobočku místní České

pošty s.p., kde zjistila, že poštovní doručovatelka jí výpisy pravidelně dává do schránky. Poštovní schránku však neuzamyká a může jí kdokoliv vybrat, a proto tomu více nevěnovala pozornost. V měsíci listopadu jela se svojí snachou Ladislavou a svým synem Zdeňkem nakupovat, cestou se zastavila v bankomatu, kde si chtěla vybrat finanční hotovost 8000,- Kč. Po zadání požadavku na výdej finanční hotovostí však z bankomatu obdržela zprávu, že na účtu nemá dostatečnou finanční hotovost, V té době však měla mít na účtu hotovost kolem 70.000,- Kč. O tom co se jí stalo, se v autě svěřila své snasce a synovi. Snacha Ladislava se jí nabídla, že jí situaci pomůže vyřešit. Spolu s ní zašla na pobočku České spořitelny a.s., kde si nechala vyhotovit mimořádný výpis z účtu. Z tohoto výpisu zjistila, že má na účtu pouze 7.000,- Kč. Na místě následně její snacha jejím jménem podala reklamaci stavu účtu a dále zjišťovala ostatní okolnosti, jak lze zjistit, co se ve skutečnosti stalo. Rovněž se zajímala, zda jsou bankomaty snímány kamerami a jak dlouho jsou záznamy archivovány. Snacha jí následně sdělila, že se o celou věc sama postará, že se o to nemusí nijak starat. Asi za měsíc ji snacha doma navštívila, přičemž jí řekla, že dostala zprávu z banky, že peníze z jejího účtu byly převedeny na účet jejího syna Zdeňka a že z tohoto účtu byly následně vybrány. Sdělila jí, že se jí v bývalém zaměstnání ztratil její mobilní telefon, ve kterém měla uložené přístupové kódy od služby telebenking od jejího účtu. Spolu s telefonem se jí ztratily i její osobní doklady včetně platební karty od účtu jejího manžela. Její snacha si myslí, že někdo z bývalého zaměstnání zneužil její údaje, peníze z jejího účtu převedl na účet jejího syna, ke kterému měl přístup a peníze z něho vybral.

Na základě uvedeného sdělení se rozhodla, že službu telebenking zruší. Se svojí snachou zašla do České spořitelny a.s., kde službu zrušila. Následně požadovala informace k jednotlivým převodům, ale tyto informace jí vzhledem k bankovnímu tajemství nebyly sděleny. V České spořitelně a.s, byla následně odkázána na podání trestního oznámení na Policii ČR. Snacha jí nabídla, že

toto oznámení podá za ní, že celou věc vyřídí. Z písemné odpovědi na její reklamaci u České spořitelny a.s. se dozvěděla, že z jejího účtu prostřednictvím služby telebenking byla na účet u bankovního domu GE Money Bank a.s. v rozmezí 4 měsíců v 21 případech převedena celková částka 62.500,- Kč. Při autorizaci služby telebenking byly použity správné přístupové kódy a z uvedeného důvodu byla její reklamace zamítnuta. Od syna se později dozvěděla, že účet, na který byly peníze převáděny, je jeho vlastní účet. Syn jí však sdělil, že peníze z účtu nevybíral. Její syn byl v době uskutečnění některých převodů v nemocnici a nemohl proto převody provést.

Výpověď pana Zdeňka

Při podání vysvětlení syna paní Marie pana Zdeňka bylo zjištěno, že žije se svoji manželkou v nedaleké obci a to v sousedství s domem jeho rodičů. Asi před rokem si nechal na základě tehdejšího zaměstnavatele jeho manželky zřídit osobní účet u společnosti GE Money Bank a.s., který používala jeho manželka ke svým účelům. K účtu obdržel platební kartu, kterou dal do užívání manželce. Z účtu mu byly zasílány výpisy, ale on tyto výpisy nepřebíral. Výpisy z účtu si nechávala jeho manželka. On od manželky neměl žádné informace, že by manželka ztratila nějaké platební karty. Manželka mu pouze před nedávnem řekla, že se jí v Brně v bývalém zaměstnání ztratil její mobilní telefon. Manželka má mít v současné době nový telefon se stejným telefonním číslem. O tom, že se z účtu jeho matky ztrácejí peníze, se dozvěděl přibližně před čtyřmi měsíci, v době, kdy s matkou a s manželkou jeli jeho automobilem nakupovat a jeho matka si chtěla cestou vybrat z bankomatu finanční hotovost. Jeho matka po příchodu od bankomatu mu a jeho manželce řekla, že jí bankomat peníze nevydal z důvodu, že na účtu nemá dostatečnou finanční hotovost, ačkoliv na účtu měla mít kolem 70.000,- Kč. Jeho matka následně s jeho ženou zašla do České spořitelny a.s, kde celou věc řešila. Dodatečně se od manželky dozvěděl, že peníze z účtu matky, byly převáděny na jeho účet a

z tohoto účtu byly následně vybírány. On si myslí, že peníze z účtu matky byly převáděny přes službu telebenking. Ví, že jeho manželka zadávala jeho matce přes telefon platební příkazy a že přístupové kódy měla uložené v telefonu. Dále se domnívá, že se uvedeného jednání dopustila bývalá kolegyně jeho manželky, která jí ve firmě zaučovala a měla tak informace k účtu jeho ženy. Tato bývalá kolegyně má mít, dle sdělení jeho manželky, finanční problémy. Myslí si, že tato žena manželce odcizila její telefon, znala údaje ohledně jejich účtu a peníze tak odcizila ona. V době, kdy mělo docházet k některým převodům a výběrům peněz, byl hospitalizovaný v nemocnici. K finanční situaci své rodiny uvedl, že finanční prostředky zpravuje jeho manželka. On je z dřívější doby zvyklí, že s finančními prostředky rodiny disponovala jeho matka, která všechno platila a o všechno se starala, a proto nechal finanční záležitosti jeho rodiny na manželce.

Šetření Policie ČR

V rámci prověřování věci bylo prostřednictvím okresního státního zastupitelství dle ustanovení § 8 odst. 2 trestního řádu v souladu s ustanovení § 38 odst. 3, písm. b) z.č. 21/1992 Sb. o bankách zaslán České spořitelně a.s. a GE Money Bank a.s. požadavek o sdělení informací k jednotlivým účtům, k podezřelým převodům, na zaslání výpisů z účtů a po České spořitelně a.s. rovněž zaslání zvukového záznamu ze služby telebenking. Ze zasláné zprávy České spořitelny a.s. a z výpisu z účtu paní Marie vyplynulo, že z účtu paní Marie bylo od července do listopadu, celkem v 21 případech, proveden prostřednictvím služby Servis 24 - telefonního bankéře převod celkové finanční hotovosti 62.500,- Kč, přičemž jednotlivě byly převáděny částky od 700,- Kč do 4000,- Kč. Příkazy k převodu byly zadávány ze třech konkrétních telefonních čísel. V jednom případě z telefonního čísla mobilního operátora O2, mobilního operátora T-Mobile a v jednom případě z pevné linky telekomunikační společnosti O2. Ze zprávy GE Money Bank a.s. a z příslušných bankovních

výpisů vyplynulo, že účet na který byly peníze z účtu paní Marie převáděny, patří panu Zdeňkovi. Pán Zdeněk je jedinou osobou, která s účtem může disponovat. K účtu mu byla vydána platební karta. Společnosti GE Money Bank a.s. nebyla nikdy nahlášena ztráta nebo krádež platební karty. Porovnáním výpisů bylo zjištěno, že ihned po převodu finanční hotovosti z účtu paní Marie na účet pana Zdeňka byla tato hotovost ve stejné výši ihned na druhý den vybrána z bankomatu za použití platební karty, která byla vystavena panu Zdeňkovi. K těmto výběrům docházelo v bankomatu České spořitelny a.s., který je nejbližší bydlišti paní Marie, jejího syna a snachy a dále z bankomatu GE Money Multiservis, který je umístěn v nejbližším obchodním domě Kaufland. Uvedené bankomaty jsou umístěny cca ve vzdálenosti 5 a 15 km od bydliště výše uvedených osob. Dotazem u vlastníků těchto bankomatů bylo zjištěno, že některé bankomaty nejsou monitorovány kamerovým systémem a u ostatních již byly kamerové záznamy z důvodu časové prodlevy vymazány.

Analýzou telefonické komunikace mezi podezřelou osobou a telefonickým bankéřem České spořitelny a.s. vyplynulo, že telefonické příkazy zadávala žena středního věku. Ta k autorizaci příkazů použila platné autorizační hesla a kódy. Po autorizaci přístupu žádala převod finančních prostředků na účet pana Zdeňka. Podle hlasu byla zpočátku tato žena nejistá, hlas se jí místy zadržoval, po telefonickém bankéři požadovala sdělení informace o lhůtě převodu finančních prostředků a termínu, kdy tyto finanční prostředky budou k dispozici na adresovaném účtu. V následných komunikacích s telefonickým bankéřem již tato žena vystupovala sebevědomě a jistě. Telefonnímu bankéři zadala číslo účtu a výši převáděné částky.

Lustrací telefonních čísel, z kterých byly tyto příkazy zadávány, bylo zjištěno, že většina telefonních příkazů byla zadána z mobilního telefonního čísla, které užívá paní Ladislava. V jednom případě, byl příkaz zadán z mobilního telefonního čísla, který užívá pán Zdeněk a v jednom případě z pevné linky, která je evidována na otce paní Ladislavy.

Posouzením získaných důkazních prostředků bylo zjištěno, že pachatelem této krádeže je žena. Přičemž důkazy svědčily proti paní Ladislavě. Ta měla přístup k autorizačním kódům systému Servis 24 Telebenking paní Marie. Přičemž jako jediná mohla mít přístup ke všem telefonům, ze kterých byly zadávány příkazy k převodům a rovněž k platební kartě, pomoci které byly finanční prostředky z účtu jejího manžela vybírány. Její výpověď, kterou učinila na okresním státním zastupitelství, se tak jevila jako účelová a nepravděpodobná. Osoba, která pracuje s finančními prostředky a to v i rámci nebankovních služeb si musí být vědoma, že při krádeži či ztrátě platební karty má být provedena její blokáce. Rovněž její podezření, že se této krádeže mohl dopustit někdo z jejich bývalých spolupracovníků z Brna, se jeví jako nepravděpodobné, jelikož by pachatel musel i několikrát týdně po dobu třech měsíců jezdit z Brna cca 200 km do bydliště paní Ladislavy provádět jednotlivé výběry z bankomatů. Podezřelé bylo i chování paní Ladislavy, která se při jednání v bance zajímala o kamerové záznamy a o dobu jejich archivace. Poškozené paní Marii slíbila, že věc vyřídí za ní, přičemž tuto věc ihned orgánům činným v trestním řízení neoznámila. Oznámení podala až v době, kdy již uplynula lhůta pro uchování kamerových záznamů z bezpečnostních kamer bankomatů. Svoje oznámení podala na státním zastupitelství těsně před vánočními svátky, ačkoliv běžný zažitý postup je podání oznámení přímo na Policii ČR, přičemž i toto učinila záměrně, tak aby oddálila vyšetřování věci. Jako sousedka své tchýně měla přehled o doručování poštovních zásilek a měla tak možnost zcizit své tchýni výpisy z jejího osobního bankovního účtu.

Šetření k osobnosti paní Ladislavy

V rámci šetření případu byly k podezřelé osobě paní Ladislavě získávány informace. Paní Ladislava měla v době spáchání uvedeného trestného činu 32 let. Byla vdaná, bezdětná. Se svým manželem Zdeňkem bydlela v bytě v družstevním domě ve středně velké obci. V minulosti pracovala v soukromé

společnosti, která poskytovala nebankovní finanční produkty. V době krádeže již byla nezaměstnaná, ale nebyla hlášena na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Svému manželovi tvrdila, že má výpověď, ale že je v ochranné lhůtě z důvodu pracovní neschopnosti. Dále bylo zjištěno, že paní Ladislava neměla žádný stálý příjem, přičemž měla několik nesplacených pohledávek z dřívější doby.

Dodatečná výpověď paní Ladislavy

Na základě výše uvedených důkazních prostředků bylo přikročeno k opětovnému výslechu paní Ladislavy. Již při prvním setkání bylo zjevné, že hlas paní Ladislavy je podobný hlasu podezřelé ženy ze zvukového záznamu. Od začátku jednání s paní Ladislavou bylo na ní patrné, že nemá „čisté“ svědomí. Při rozhovoru se jí chvěl hlas, měla zarudlý obličej. V rámci podání svého vysvětlení zopakovala skoro doslova svoji výpověď, kterou učinila na okresním státním zastupitelství. Při dodatečných dotazech i po delší časové prodlevě podrobně popisovala jednotlivé detaily případu. Bylo zjevné, že svoji výpověď má naučenou. Po tom, co byly podezřelé předneseny všechny důkazní prostředky, které proti ní svědčily, tak značně znejistěla a začala uvádět nové informace, které měly svědčit pro její nevinu. Tyto informace však byly zmatené a částečně si i protiřečily. Paní Ladislava svoji výpověď změnila, až po té, co jí byla přehrána zvuková nahrávka jejího telefonního rozhovoru s telefonickým bankéřem služby Servis 24 Telebenking České spořitelny a.s.. Až po přehrávání nahrávky se ke svému činu doznala. Přiznala se, že převáděla finanční hotovosti z účtu své tchýně na účet svého manžela a finanční prostředky pomocí platební karty vybírala. K případu však již odmítla uvést další bližší informace.

Dodatečná výpověď paní Marie

Po přiznání paní Ladislavy bylo opětovně hovořeno s poškozenou paní Marií. Ta byla poučena podle ustanovení § 163 tr. řádu (zahájení trestního stíhání podezřelého na základě souhlasu poškozeného). Po poučení paní Marie uvedla, že svoji snachu Ladislavu považuje za osobu blízkou, jejíž újmu by právem pocítovala jako újmu vlastní a nedala souhlas k zahájení jejího trestního stíhání.

Rozhodnutí ve věci

Vzhledem k tomu, že paní Marie nedala souhlas k zahájení trestního stíhání své snachy Ladislavy, nebylo tak možné zahájit trestní stíhání podezřelé a proto byla věc dle ustanovení § 159a odst. 2 tr. řádu s odkazem na ustanovení § 11 odst. 1, písem. i) tr. řádu odložena.

8.8 Shrnutí

V diplomové práci jsem celkem zpracoval sedm kazuistik, které se týkají páchaní trestné činnosti na seniorech za využití podvodných praktik. V kazuistice č. 1 jsem se věnoval případu podezřelé Aleny, která se dopustila trestného činu podvodu vůči paní Anně a paní Miladě za využití podvodného způsobu uvedení poškozených v omyl ve vztahu k příslibům. V druhé kazuistice jsem popsal spáchání trestného činu podvodu, kterého se dopustil neznámý pachatel vůči poškozené paní Anně tím, že se vydával za jejího vnuka a jeho jménem od poškozené vylákal finanční hotovost. Pachatel se uvedeného jednání dopustil způsobem uvedení poškozené v omyl ve vztahu k osobě. Třetí kazuistika se týká rovněž trestného činu podvodu, kterého se dopustil pachatel podvodným úmyslem tím, že poškozenou paní Vlastimilu uvedl v omyl ve vztahu k činnosti nebo události. V kazuistice č. 4 je popsáno spáchání dvou trestných činů, a to trestného činu podvodu a trestného činu krádeže, kterých se v souběhu dopustili dva neznámí pachatelé tím, že poškozenou paní Emilii uvedli v omyl ve vztahu k činnosti, nebo události, přičemž působili na empatii paní Emilie, které uvedli, že potřebují půjčit peníze na operaci zranění jejich syna, které utrpěl při dopravní nehodě. Poškozené paní Emilii po té, co zjistili, kde má uloženou finanční hotovost, ji tyto finanční prostředky odcizili. V páté kazuistice je popsán trestný čin krádeže, kterého se dopustila neznámá pachatelka tím, že pod záminkou provedení placené ankety se nechala pozvat do bytu poškozené paní Jiřiny, kde poškozené po zjištění místa uložení její finanční prostředků, tyto finanční prostředky odcizila. V šesté kazuistice se věnuji případu krádeže finanční hotovosti, které se dopustil pachatel po té, co se dostal do bytu poškozené pod záminkou podání tekutin a následným prodejem lůžkovin. Po prodeji lůžkovin pachatel zjistil, kde má poškozená uloženou finanční hotovost a tuto jí při odchodu odcizil. Sedmá kazuistika je věnována krádežím finanční hotovosti z účtu poškozeného členem rodiny.

V tomto případě ke krádeži nedošlo přímo za využití podvodných praktik, ale spíše z důvodu neopatrnosti a přehnané důvěřivosti poškozené. Zároveň je zde popsána legenda a následný postup pachatelky, které jí u její rodiny měly zajistit alibi a odvrátit tak podezření od její osoby.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku páchaní podvodné trestné činnosti, jejímiž oběťmi jsou senioři. Práce je rozdělená do dvou částí a to na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část diplomové práce je zaměřena na problematiku, která úzce souvisí s pácháním této trestné činnosti. Jsou zde popsány fyziologické a psychologické změny lidského organismu, které se nejčastěji vyskytují ve stáří a které pachatelé této podvodné trestné činnosti využívají k páchání své podvodné trestné činnosti na seniorech. Je zde věnována pozornost samotným trestným činům. Trestné činy byly právně kvalifikovány, byly popsány nejčastější způsoby jejich páchaní a specifika při jejich vyšetřování. Diplomová práce se zabývá samotnými pachateli těchto činů. Pachatelé jsou zde v obecné rovině stručně charakterizováni. Pozornost je dále věnována obětem trestné činnosti a to v souvislosti s negativními následky, které oběti trestné činnosti nejčastěji utrpí.

Druhá část diplomové práce – část praktická, je vypracována formou případových studií, které ilustrují teoretickou část diplomové práce. V praktické části je zpracováno sedm kazuistik nejčastějších druhů páchané trestné činnosti. Kazuistika č. 1 je věnována případu spáchání trestného činu za využití podvodného způsobu pachatele - uvedení poškozených v omyl ve vztahu k příslibům. V druhé kazuistice je popsán způsob spáchání trestného činu podvodu, za využití podvodného způsobu uvedení poškozeného v omyl ve vztahu k osobě. Třetí kazuistika je věnována trestnému činu podvodu za využití podvodného způsobu uvedení v omyl ve vztahu k činnosti nebo události. Trestným činům podvodu a krádeže, kterých se dopustil pachatel v souběhu, je věnována kazuistika č. 4, k jejímuž spáchání pachatel použil podvodnou legendu ve vztahu k činnosti, nebo události. V páté kazuistice je popsán trestný čin krádeže, kterého se dopustila neznámá pachatelka po té, co se pod

podvodnou legendou provedení placené ankety nechala pozvat do bytu poškozené, kde po té poškozené odcizila její finanční prostředky. Kazuistika č. 6 se věnuje případu krádeže finanční hotovosti, které se dopustil pachatel po té, co se dostal do bytu poškozené pod záminkou žádosti o podání tekutin spojenou s následnou podvodnou praktikou – prodeje lůžkovin, ke zjištění místa uložení finančních prostředků poškozenou. Poslední sedmá kazuistika je specifická, je věnována krádeži finančních hotovostí z účtu poškozeného členem jeho rodiny. Ke spáchání tohoto trestného činu spíše došlo z důvodu neopatrnosti a důvěřivosti poškozeného, ale zároveň je zde popsáno následné jednání – legenda, kterou měla podezřelá připravenou pro své vyvinění v případě jejího odhalení.

Cílem diplomové práce bylo popsání způsobu páchaní podvodné trestné činnosti na seniorech se zaměřením na důvody, způsoby jejich páchaní a metody jejich vyšetřování. Diplomová práce může sloužit příslušníkům Policie České republiky jako manuál pro vyšetřování obdobné trestné činnosti, ale mohou jí rovněž využít různé organizace pracující se seniory. Pracovníci těchto organizací zde mohou nalézt informace, kterou následně můžou poučeně použít k seznámení seniorů s problematikou podvodné trestné činnosti a působit tak preventivně.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-73-3
- HARTL, P. a kol. *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.
- HLAVÁČEK, J. a kol. *Praktická kriminalistika*. Praha : Kriminalistický ústav Praha Policie ČR. 2006
- HOLOUŠOVÁ, D. a kol. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2008. ISBN 80-244-1237-3
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha : Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-22-6
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0
- MUSILOVÁ, M. *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0749-3
- NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní kodexy*. Praha : Eurounion, 2002. ISBN 80-7317-009-4
- PACOVSKÝ, V. a kol. *Gerontologie*. Praha : Avicenum, 1981. ISBN 08-044-81
- PŘÍHODA, V. *Ontogeneze lidské psychiky*. Praha : SPN, 1974. ISBN 14-429-74
- STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 378-80-7380-124-3
- STRAUS, J. a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1
- ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, J. a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005, ISBN 80-244-0629-2
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4

Zdroje

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, *Texty zákonů*. Praha : C.H. Beck, 2009
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, *Texty zákonů*. Praha: C.H. Beck, 2009
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, *Úplně znění zákony 2008*. Poradce, 2008

Internetové zdroje

ANDRES, M. *Demence*, 2007, dostupné na

<http://www.ordinace.cz/clanek/demence>, [cit. 4.2.2011]

SYNKOVÁ, P. *Závažná organizovaná trestná činnost páchaná na seniorech v ČR*, Kroměříž 2007, dostupné na

http://www.kromeriz.cz%20%20Články%20_%20Trestná%20činnost%20páchaná%20na%20senior [cit z 4.2.2011]

CITÁTY, dostupné na <http://citaty.net/autori/menandros-z-athen> [cit. 4.2.2011]

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 - Přehled spáchané podvodné tr. činnosti na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR rok 2008
- Příloha č. 2 - Přehled spáchané podvodné tr. činnosti na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR rok 2009
- Příloha č. 3 - Přehled spáchané podvodné tr. činnosti na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR rok 2010
- Příloha č. 4 - Graf vývoje podvodného jednání podvodné tr. činnosti páchané na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR za období od roku 2008 do roku 2010.
- Příloha č. 5 - Graf počtu poškozených osob – seniorů a jejich rozdělení dle pohlaví

Příloha č. 1

Přehled spáchané podvodné tr. činnosti na seniorech na území blíže nspecifikovaného územního odboru Policie ČR rok 2008.

Poř. číslo	Datum činu	Doba skutku	Pohlaví stáří pošk.	Bydliště	Pachatel	Kde byl osloven	Legenda	kvalifikace	Škoda
1.	10.9.	9.00	muž 87	vesnice	2 ženy	dům	zájem o koupi starých věcí	krádež	12.000
2.	17.9.	09.45	žena 87	vesnice	1 žena 1 muž	dům	žádost o použití WC	Krádež - pokus	0
3.	8.10.	10.00	muž 84	město	1 muž	ulice	nehoda operace	podvod	25.000
4.	20.10.	12.45	žena 90	město	1 muž	ulice	autonehoda operace	podvod	19.600
5.	13.11.	11.30	žena 61	vesnice	3 ženy	dům	výkup kožek z králíků	Krádež - pokus	0
6.	14.11.	10.50	žena 76	město	1 muž	ulice	zaplacení operace	podvod	12.000
7.	28.11.	11.00	žena 77	vesnice	1 muž 1 žena	dům	prodej dek	krádež	20.800

Příloha č. 2

Přehled spáchané podvodné tr. činnosti na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR rok 2009.

Poř. číslo	Datum činu	Doba skutku	Pohlaví stáří pošk.	Bydliště	Pachatel	Kde byl osloven	Legenda	kvalifikace	Škoda
1.	8.1.	15.00	žena 85	město	muž	na ulici	autonehoda	podvod	16.000
2.	9.1.	12.00	muž 83	vesnice	muž žena	dům	odpočet energie	krádež	13.000
3.	1.2.	9.00 až 10.00	žena 84	město	muž žena	na ulici	porucha kamionu	podvod	10.000
4.	10.2.	10.20 – 10.35	muž 67	město	muž	na ulici	autonehoda	podvod	Pokus o 8.000
5.	26.2.	11.40 – 12.00	žena 73	město	muž	na ulici	autonehoda	podvod	40.000
6.	26.4.	16.30	žena 61	vesnice	muž	dům	shání ubytování	krádež	53.000
7.	14.5.	08.10	žena 81	město	2 ženy 1 muž	na ulici	autonehoda operace	podvod	6.200
8.	15.5.	15.30 15.45	žena 80	město	muž	byt	návštěva syna	krádež	9.000
9.	15.5.	15.45 – 16.00	žena 76	vesnice	muž	byt	výhra Orion	krádež	80.000
10	25.5.	09.00	muž 71	vesnice	2 muž 1 žena	byt	broušení nožů	krádež	3.000
11.	3.7.	09.30 – 10.30	muž 79	město	muž žena	byt	operace syna	podvod	50.000
12.	14.7.	11.00 – 11.05	muž 73 žena 72	město	muž	byt	nehoda operace syna	podvod	45.000
13.	9.8.	11.30	žena 81	vesnice	2 ženy	dům	prodej ovčích dek	krádež	55.000
14.	4.9.	12.10	žena 85	vesnice	2 ženy	dům	prodej ovčích dek	krádež	40.000

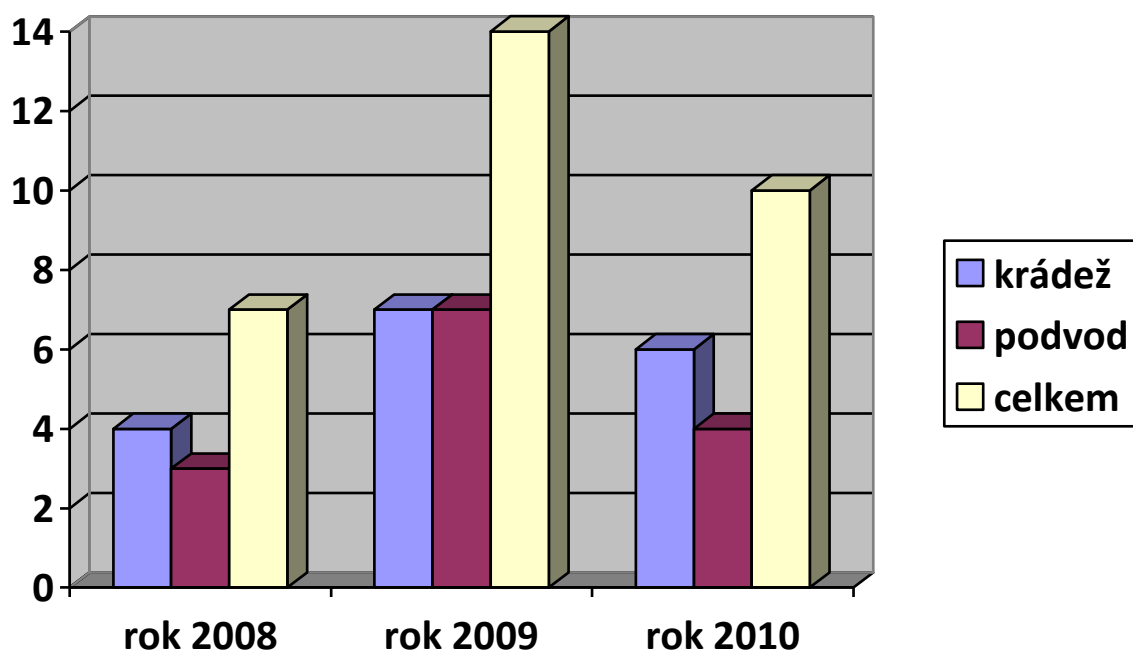
Příloha č. 3

Přehled spáchané podvodné tr. činnosti na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR rok 2010.

Poř. číslo	Datum činu	Doba skutku	Pohlaví stáří pošk.	Bydliště	Pachatel	Kde byl osloven	Legenda	kvalifikace	Škoda
1.	7.4.	11.30 - 11.45	žena 67	město	muž	byt	prodej akcií	krádež	36.000
2.	2.6.	14.00 - 15.00	muž 77	město	muž	byt	žádost o papír a tužku pro sousedům	krádež	12.100
3.	10.6.	11.00	žena 82	vesnice	muž	dům	prodej povlečení	krádež	88.000
4.	23.8.	13.00	žena 60	vesnice	muž	dům	prodej hrnců a dek	krádež	56.000
5.	23.8.	08.10 - 09.35	muž 74	město	2 muži	ulice	operace po nehodě	podvod	63.000
6.	7.9.	11.00 - 12.00	muž 84	město	2 muži 2 ženy	dům	voda do chladiče	krádež	4.000
7.	24.9.	15.30 - 16.15	žena 74	vesnice	2 ženy	dům	bez legendy	krádež	pokus
8.	30.9.	11.00	žena 82	město	2 muži	byt	telefonát - vnuk	podvod	120000
9.	1.7. - 31.8.	00.00 - 24.00	žena 86	vesnice	3 muži	dům	oprava okapů	podvod + krádež	125000
10.	9.11.	11.15 - 11.55	muž 88	město	2 ženy 1 muž	ulice	kamion - operace po nehodě	podvod	pokus

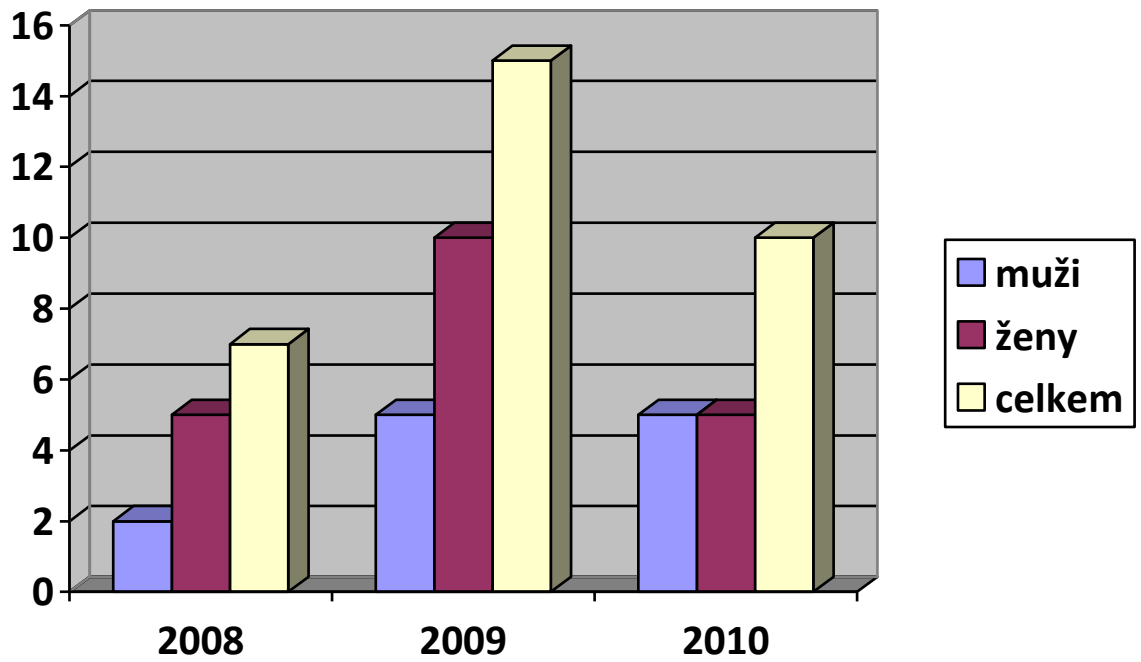
Příloha č. 4

Graf vývoje podvodného jednání podvodné tr. činnosti páchané na seniorech na území blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR za období od roku 2008 do roku 2010.

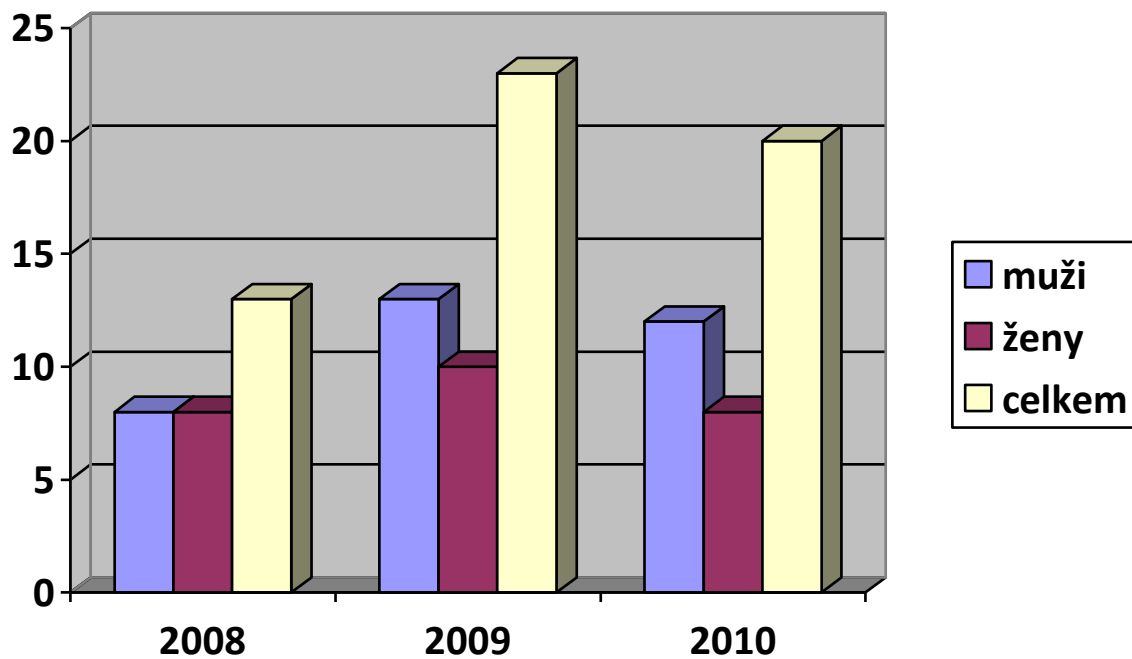
Příloha č. 5

Graf počtu poškozených osob – seniorů a jejich rozdělení dle pohlaví

Příloha č. 6

Graf počtu osob, které se podílely na páčání podvodné trestné činnosti na seniorech.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jiří Vysloužil
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Podvody páchané na seniorech
Název v angličtině:	Fraud perpetrated on senior citizens
Anotace práce:	Diplomová práce pojednává o podvodných praktikách pachatelů trestné činnosti, kterých se dopouštějí na seniorech. Je jednak zaměřena na změny lidského organismu ve stáří, které pachatelé zneužívají pro páchaní této trestné činnosti, ale rovněž i na způsoby její páchaní a na postupy její vyšetřování. Součástí diplomové práce je sedm kazuistik této trestné činnosti a příloha se statistickými přehledy.
Klíčová slova:	Senior, stáří, trestný čin, podvod, krádež, paměť, myšlení, případová studie, rozhovor, výslech, pachatel, poškozený
Anotace v angličtině:	The graduation theses treat of deceptive practices by criminals, which they perpetrated on the senior citizens. The theses is oriented on the human organism changes in old age, which criminal abuse for perpetrating the crimes an also for ways of its commission and investigation. The seven case studies and the attachment with statistical returns is a part of the graduation theses.
Klíčová slova v angličtině:	Senior, old age, crime, fraud, theft, memory, cogitation, case study, interview, examination (interrogation by the police), criminal, person aggrieved
Přílohy vázané v práci:	Tabulkové přehledy páchané podvodné trestné činnosti na seniorech za roky 2009 až 2010 na teritoriu blíže nespecifikovaného územního odboru Policie ČR s jednotlivými vývojovými grafy a přehledy.
Rozsah práce:	105 stran
Jazyk práce:	čeština